POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

Leto VIII. — Štev. 41. Murska Sobota, 18. oktobra 1956 Cena din 10.—

Ocena enoletnega dela komunalnega sistema na XI. seji Okrajnega odbora SZDL M. Sobota

Dosedanje napake in dobre lastnosti — kriterij za pravilno usmeritev v prihodnje

Poročilo o uveljavljanju komunalnega sistema in družbenih organov okraja in občin — V okrajnih in občinskih svetih sodeluje nad 800 volivcev — Prevelika pasivnost nekaterih odbornikov — V organih družbenega upravljanja premalo žena in mladine — Potrebno je sodelovanje med posameznimi sveti. — Čim več bo zavestnega sodelovanja v svetih, tem manj bo birokracije.

Na sobotni seji Okrajnega odbora SZDL M. Sobota je poročal članom odbora o dosedanjem delu družbenih organov okraja predsednik OLO tov. F. Rogl, o delovanju družbenih organov pri občinah pa je poročal član okrajnega odbora SZDL tov. **Vanek Šiftar.**

Sistem komun, ki smo ga pričeli uvajati lani septembra, kaže, da že dobiva pravo življenjsko obliko. Pomeni velik napredek v našem družbeno-političnem in gospodarskem razvoju. Še bolj kot ob vsestranskih uspelih pa se je treba zamisliti ob nekaterih pomanjkljivostih in nepravilnostih, ki so udarile, prav tako kot vse dobre lastnosti, pečat naši komunalni ureditvi. Te napake nam morajo služiti kot kriterij pri nadaljnjem usmerjanju in delu.

DELO SVETOV — OSNOVA ZA USPEH

Okrajni ljudski odbor M. Sobota ima 11 svetov, v katerih sodeluje 101 volivec. Posamezni sveti so že takoj ob formiranju našli pravo torišče svojega dela. To ne dokazuje samo število sej, temveč tudi pravilno politično in gospodarsko ocenjevanje vloge svojega dela. Kljub temu pa se nekateri sveti še niso znašli v obilici vsakodnevne problematike. Posegali so preveč v podrobnosti, kar je otežkočalo dobro in pregledno delo. Svetom, ki so vključevali v svoj delokrog vse drobnarije, še doslej ni uspelo ugotoviti vseh pristojnosti, kar je za pravilno funkcioniranje svetov izredno važno.

IZBOR ODBORNIKOV IN ČLANOV SVETOV JE POMANJKLJIV

V vseh okrajnih in občinskih družbenih organih sodeluje nad 800 državljanov. Izbor odbornikov pa ni najbolj zadovoljiv. To potrjuje v določeni meri tudi uspeh teh organov. Kot primer samo stanje v zboru OLO. V okrajnem zboru je 58 odbornikov, med katerimi je 1 delavec, 16 malih kmetov, 15 srednjih kmetov, 22 uslužbencev in 6 ostalih. Med odborniki zbora so samo 4 žene, mladinca ali mladinke pa nobene. Slab izbor je potrdila tudi aktivnost odbornikov pri sejah OLO. **Dve tretjini odbornikov doslej še sploh nista sodelovali v razpravah sej OLO. Niso izrazili niti svojega, niti mnenja volivcev, ki jih zastopajo. Podobno se dogaja tudi v občinskih ljudskih odborih in v nekaterih svetih.** Delno zaradi tega, in delno zaradi prevelikega razcepljanja sil pri obravnavanju drobne problematike, bilanca enoletnega dela ni povsem taka, kot bi morala biti. Mogoče pa je iz dosedanje prakse povzeti koristen zaključek: **naše delo, naše seje, morajo biti še bolj odraz življenja, kaiti le tako bodo tudi odborniki spremljali vso problematiko z večjo vnemo.** Ljudske odbornike bo treba v prihodnje tudi bolj pravočasno obveščati o sejah in jim nuditi dovolj obširno dokumentacijo.

Kakor je socialni sestav ljudskih odbornikov nezadovoljiv — delavski element je premalo zastopan — tako ni najboljši tudi starostni sestav odbornikov. Ne gre za zapostavljanje starejših ljudi, toda mladina je navadno bolj prožnih misli in lažje dojema vso problematiko, zato bo treba mladino v prihodnje bolj pritegniti k sodelovanju.

Mladost in žlahtnost si te jesenske dni podajata roke v naših vinskih goricah. Kdo ve za misli tega dekleta — morda beže k ljubemu, ki nosi »pütec« onkraj položnega griča, morda pa so samo odsev notranjega zadovoljstva, da je trsek bogato obrodil in da se bo kipeči mošt pocedil v kar največ sodov.
Da: trgatev pa ni samo praznik mladih ljudi, ki sklepajo med nasadi trte nova poznanstva, marveč tudi starejših »grče«, ki že desetletja pojijo to zemljo s svojim znojem. In koliko pesmi, burk in običajev se poraja v vzdušju vedno klepetajočih klopotcev.

NAŠ KOMENTAR:

Družbeni načrt in življenjski standard

Eden izmed najvažnejših gospodarskih elementov pri sedanji stopnji našega družbenega razvoja je družbeni načrt, ki povezuje s smernicami ves drobni proizvodni proces, funkcioniranje uprave, komunale, zdravstva itd., v zaključno gospodarsko enoto, ki jo na drugi strani označuje s širšim obeležjem vse to, kar vključujemo v življenjsko raven človeka. Ves ta sestav je neločljivo povezan. Povezan predvsem zato, ker smo ga osnovali popolnoma zavestno in z željo, da z novim gospodarskim letom in novim družbenim načrtom z večjo gospodarsko trdnostjo približamo življenjski standard ugodnim posledicam realiziranega družbenega načrta.

Pri določanju posameznih postavk v proizvodnih načrtih podjetij in pri iskanju vseh drugih finančnih in materialnih virov za uresničenje družbenega načrta so sodelovali v podjetjih tudi organi samoupravljanja in posredno s tem vsi člani kolektivov.

Vse premalo pa je bilo, da smo takrat, ob pričetku gospodarskega leta, samo obravnavali in odobravali svoje obveznosti do družbe. Kasneje se je namreč pokazalo, da je pri marsikaterem kolektivu splahnela delovna vnema. Delni vzrok temu je bil v tem, da ljudje v proizvodnji niso bili dovolj pogosto seznanjeni s finančnim stanjem v podjetju, s svojimi uspehi in neuspehi. In tako kolektivi navadno niso več pravilno dojemali svojih nalog do podjetja in do skupnosti. Delovna storilnost, ki se je v okrajnem merilu povečala le za malenkost — če upoštevamo za 1% zmanjšano delovno silo — potrjuje to dejstvo.

Ob motnjah n. pr. na tržišču, ki so danes normalne zaradi tega, ker se je pojavil v ospredju kot usmerjevalec proizvodnje tudi potrošnik, pa tudi pri motnjah v proizvodnji sami, so hoteli nekateri kolektivi kaj hitro vreči puško v koruzo. Malodušnost se je vselila tudi v uprave takih podjetij. Za stanje, tako kot je trenutno bilo, pa so navadno obdolževali nerealen proizvodni načrt in s tem v zvezi tudi družbeni načrt. Le redkokdaj so bili v gospodarskih organizacijah toliko samokritični, da so iskali vzroke motenj najprej v domačih razmerah — v podjetju. In to v odnosu do kakovosti izdelkov, v ugodni ali neugodni konjunkturi, sposobnosti komercialne službe, delovni storilnosti, varčevanju in pravilni oceni zaposlenih delavcev in določenih delovnih mest. Tudi premijski pravilniki in norme, ki jih večina naših podjetij še nima, bi lahko vplivali ugodnejše na delovne razmere v gospodarskih organizacijah, hkrati pa bi z njimi povečali tudi delovno storilnost. Prav zaradi tega, ker predstavljajo norme in premijski pravilniki neke vrste ključ za določanje delovne sposobnosti posameznikov, se jih nekateri kolektivi otepajo na vse načine.

(Nadaljevanje na 2. strani)

VOLIVCI MORAJO BITI SEZNANJENI Z DELOM DRUŽBENIH ORGANOV

Tudi vprašanje žená ni zadovoljivo rešeno. Žene so zastopane samo v tistih svetih, kjer gre za otroke ali za socialno skrbstvo. **Prav bi bilo, če bi bile žene zastopane v vseh svetih.**

Ena izmed pomanjkljivosti dosedanjega dela, tako organov družbenega upravljanja na okraju, kot na občinah, je v tem, da so volivci pogostokrat premalo, seznanjeni z delom tistih, ki so jim zaupali gospodarjenje in upravljanje z družbeno imovino in sredstvi. Tudi tu ponovno pride do izraza neaktivnost nekaterih odbornikov, ki predstavljajo v družbenih organih zgolj formalnost. Tako se nekateri okrajni odborniki ne zanimajo dovolj za delo občinskega odbora, občinski odborniki pa niso seznanjeni z vsemi problemi, s katerimi se ubadajo krajevni odbori. **kaj šele, da bi bili okrajni in občinski odborniki zavestni usmerjevalci dela krajevnih odborov in posredovalci teženj, mnenj in sklepov med organi, ki jih zastopajo in med posrednimi upravljavci — volivci.**

Na območju okraja je 184 krajevnih odborov. Od septembra lani so organizirali v okviru teh odborov 289 zborov volivcev. Na teh zborih so razpravljali volivci v vseh tekočih gospodarskih problemih. Na zbore volivcev so prihajali ljudski odborniki premalo pripravljeni, da bi ljudem pravilno osvetlili pomen posameznih odlokov tako občinskega ali okrajnega odbora. Še več. **Pogostokrat so odborniki na zborih volivcev negirali to, za kar so mogoče pred enim mesecem glasovali na seji občinskega ali okrajnega ljudskega odbora.** Taki negativni pojavi se potem tudi nujno odražajo kot slabost pri uveljavljanju komunskega sistema.

Ne zaprtost - TEMVEČ ŠIROKO SODELOVANJE

Kakor je bilo v marsičem pomanjkljivo sodelovanje med posameznimi sveti okrajnega ljudskega odbora in občin, tako ni bilo dovolj sodelovanja med okrajnimi in občinskimi sveti. To je čutiti predvsem pri tistih občinah, ki nimajo dovolj politično in strokovno razgledanih ljudi.

Boljši bi morali biti tudi stiki okrajnega ljudskega odbora s posameznimi občinskimi Klubi odbornikov. **Ljudje z okraja naj bi ne hodili samo predavat članom kluba, temveč naj bi se z njimi porazgovorili o vsej problematiki določenega območja. Dobra oblika sodelovanja bi bila tudi izmenjava mnenj in izkušenj članov svetov ene občine s člani svetov druge občine.**

Sobotna, enajsta seja okrajnega odbora SZDL je dala v razpravi in kasneje v sklepih nekaj koristnih smernic za delo in uveljavljanje družbeno upravnih organov. Da se poleg nujne večje aktivnosti odbornikov in članov svetov omogoči pravilno in plodno delo organov družbenega upravljanja, so predlagali člani okrajnega odbora SZDL izdelavo posebnih navodil za delo občinskih in okrajnih svetov.

Šele, če bo delo voljenih organov in njih zastopnikov tako kot zahteva to naša družbena ureditev, bodo videli volivci v svojih odbornikih in zastopnikih v svetih uresničitelje vseh zdravih teženj in pobud. Vsebina dela sama bo tako tudi bolj pestra in izginili bodo pojavi, ki jih je bilo mogoče zaslediti v nekaterih krajih graške in murskosoboške občine: **volivci nočejo zastopnika v krajevnem odboru, ker nimajo od tega nobene koristi.**

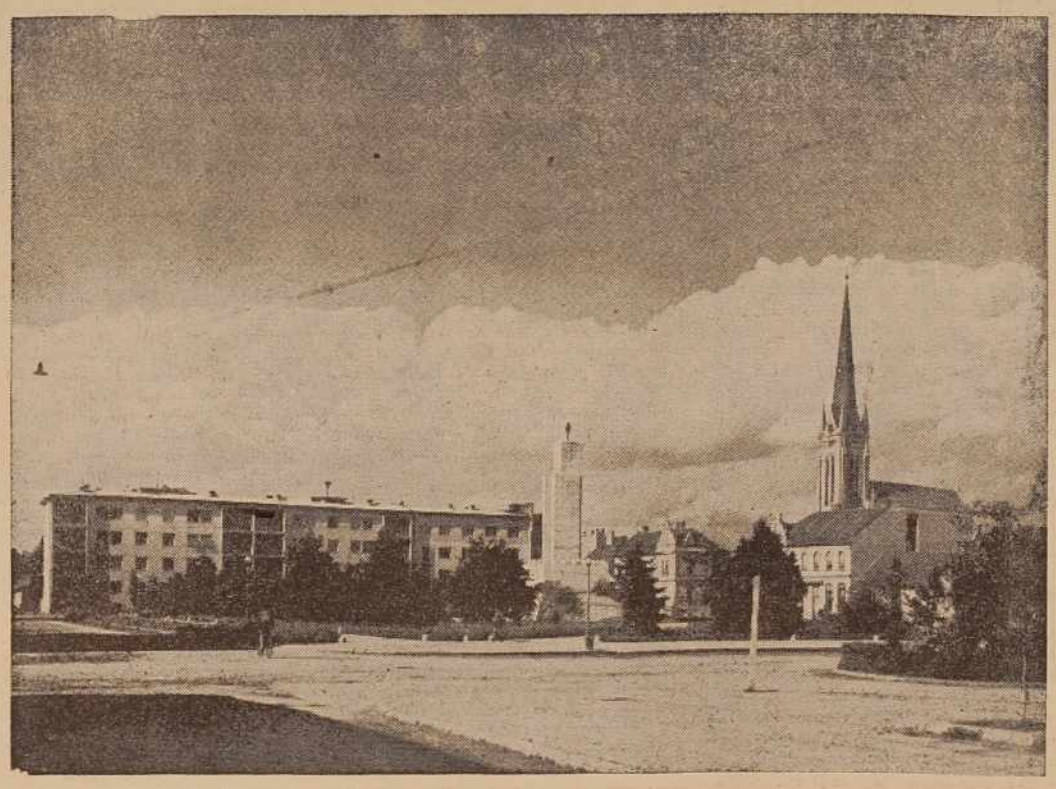

M. SOBOTA PRAZNUJE

Tudi v Murski Soboti investicijska banka?

Že pred meseci ustanovljene investicijske banke so pričele poslovati pred nekaj dnevi. V Ljubljani je ustanovljena Investicijska banka Centrala za Slovenijo, podružnice pa bodo v Mariboru, Celju, Ljubljani in ekspoziture v Novem mestu, Murski Soboti, kasneje pa še v Gorici in Kopru.

Novoustanovljena banka bo poslovala spočetka samo s sredstvi splošnega investicijskega sklada, republiškega investicijskega sklada in republiškega stanovanjskega sklada. Ostalih skladov banka zaenkrat ne bo prevzela, vodila pa bo nadzor nad vsemi sredstvi, namenjenimi za investicije, ter deviznimi sredstvi, namenjenimi za uvoz opreme, pri čemer bo **poslovno** navezana na Jugobanko.

OD TEDNA DO TEDNA

KONEC VOJNEGA STANJA Z JAPONSKO

Predsednik japonske vlade Hotojama se mudi v Moskvi, kjer se z odgovornimi voditelji pogaja o mirovni pogodbi in normalizaciji stikov med Japonsko in ZSSR. Konkretni problemi, o katerih največ razpravljajo, so: konec vojnega stanja med obema deželama, ureditev diplomatskih stikov, vprašanje vojnih ujetnikov in sprejem Japonske v Organizacijo združenih narodov.

Čeprav rezultati razgovorov na najvišji državniški ravni še niso znani, pa je gotovo, da bo Hotojamino poslanstvo mnogo prispevalo k popolni neodvisnosti njegove države in utrjevanju miru v Aziji.

OGENJ NA JORDANSKO-IZRAELSKI MEJI

Prejšnji teden je prišlo na jordansko-izraelski meji do novih spopadov, ki so povzročili resno zaskrbljenost v vsem miroljubnem svetu, posebno pa še v krogih OZN. V napadu, ki so ga povzročili Izraelci je bilo ubitih, kot sodijo v Arabski ligi, 25 izraelskih in 25 jordanskih vojakov. V bojih je na izraelski strani sodelovalo: dva pehotna polka, polk oklopnih vozil, artilerija in 10 reaktivnih letal.

Napad sodi v vrsto neporavnanih računov med Izraelom in arabskim svetom, kaže pa (tako presojajo položaj v Kairu), da ima prste vmes tudi Velika Britanija, ki želi prav v zvezi s sueškim problemom izolirati Jordanijo od ostalih arabskih držav.

Spopadi so prenehali po odločnem posredovanju vodje komisije za premirje v Palestini — generala Burnsa.

POZNANJ IN SODNA DVORANA

Tragični dogodek v poljskem mestu Poznanj je terjal skupaj 55 žrtev. Do neredov je prišlo letos zaradi nezadovoljstva delavcev spričo neupoštevanja njihovih pritožb, upravne malomarnosti in birokratizma v državni upravi. Upravičeno nezadovoljstvo množice pa so izkoristili iz tujine nahujskani ljudje, ki so povzročili spopade in velike nerede v mestu, vse zato, da bi zavrli demokratični razvoj, ki dobiva v Poljski vse določnejše obeležje.

Aretirali so 323 ljudi, od katerih je bilo pridržanih v zaporu 154. Na sodnem procesu, ki se je pričel pred dnevi v navzočnosti množice tujih novinarjev, so obtožili samo tiste, ki so jih prijeli z orožjem v roki ali pa so aktivno sodelovali pri napadih na javne ustanove. Značilnost razprave pa je v tem, da je demokratičnost sodnega postopka popolnoma uveljavljena — tako, kot še ni bila nikdar na podobnih političnih procesih v vzhodno-evropskih deželah. Sam vrhovni javni tožilec Marijan Ribicku je ob začetku procesa dejal: »Ljudska oblast ne bo nikoli sodila delavskega razreda, niti si ne prizadeva, da bi s sodnimi obravnavami spravila s sveta tragične dogodke v Poznanju.«

INDONEZIJA IN ZAHODNI IRIJAN

Letos bo Generalna skupščina OZN verjetno razpravljala tudi o predlogu azijsko-afriških držav, včlanjenih v OZN, o priključitvi Zahodne Nove Gvineje republiki Indoneziji.

Zahodni Irijan — tako imenujejo Indonezijci to sporno ozemlje — je še vedno pod kolonialno oblastjo Nizozemske, ki vztrajno odreka Indoneziji pravice do njega, čeprav so te pravice popolnoma upravičene.

Za odstranitev tega problema, ki je eden člen v verigi boja proti kolonializmu in tuji nadvladi močnejših nad slabejšimi deželami, se bodo prav gotovo zavzele vse miroljubne in neodvisne države.

AMERIŠKA POMOČ JUGOSLAVIJI

Na tiskovni konferenci je predsednik ZDA Eisenhower dejal, da je vedno pripravljen stopiti pred OZN, če bi ta pobuda kaj prispevala k rešitvi sueškega vprašanja. Glede nadaljevanja pomoči Jugoslaviji pa je izjavil, da bo o tem dokončno odločil do 16. oktobra.

NEMIRI V HONGKONGU

Pristaši šefa »Kitajske na otočku« — Čang Kaj Šeka so pretekli teden priredili v predmestju Hongkonga velike demonstracije, ki so se sprevrgle v ropanje in napade na bele ljudi. Požgali so več skladišč. Vmes je morala poseči s tanki celo angleška armada. Okrog 200 ljudi je bilo ranjenih, okrog 60 pa mrtvih. Težke poškodbe sta dobila tudi dva člana švicarske ambasade.

Po pisanju časopisja Ljudske republike Kitajske je prišlo do nemirov zaradi tega, ker so britanske oblasti stalno dajale zavetje in skrivaj ščitile agente Koumintanga. Od oblasti pa tudi zahteva, naj odločno ukrepajo proti teroristom in jih tudi kaznujejo.

Že na prvem jesenskem zasedanju Zvezne ljudske skupščine

VEČJE ŠTEVILO POMEMBNIH ZAKONOV

Predvideno je, da bo prva seja Zvezne ljudske skupščine še pred koncem tega meseca. Delovni program vseh sej, ki se bodo nadaljevale do konca tega leta, obsega številne novosti v naši zakonodaji. Na prvem mestu sta zakona o civilno pravnem postopku in upravnem postopku. Osnutke teh zakonov so pripravili skupščinski odbori in strokovnjaki, a Izvršni svet je določil zanje le osnovne principe. Tajništvo Zveznega izvršnega sveta pa že dalj časa pripravlja nekaj zakonov, za katere so že določena načela. Pomemben je osnutek zakona o volitvah predstavniških organov, ki predvideva nekatere spremembe v volilnem sistemu. Zvezni izvršni

svet pa poudarja posebno važnost predlogu zakona o zaščiti zakonitosti in samoupravnosti. Ta zakon bo poglobil dosedanje dosežke v zaščiti zakonitosti in samoupravnosti. Važen pa je že zaradi tega, ker kljub prizadevanju po zaščiti zakonitosti v tem smislu doslej še ni bilo nobenih zakonskih določil.

Skupna komisija Zveznega izvršnega sveta in Zvezne ljudske skupščine že dalj časa pripravlja načrt zakona o javnih delavcih. Najprej so razpravljali o prosvetnih in zdravstvenih delavcih združeno, toda izkazalo se je, da bo menda najbolje, če bo za zdravstvene delavce poseben zakon in poseben za prosvetne in vse ostale javne delavce, razen umetnikov in njim podobnih kategorij.

Na dnevnem redu Skupščine bo tudi načrt zakona o referendumu. Med ljudskimi poslanci je bilo govora o tem že ob sprejetju zakona o ljudskih odborih. Spraševali so se namreč, ali je mogoče uvajanje referenduma v primerih, ko volivci odločajo o nekaterih vprašanjih. Zvezni izvršni svet meni, da je takšen zakon potreben, zato se že pripravlja načrt za njega.

V naslednjih mesecih tega leta bodo v Skupščini razpravljali še o številnih zakonih: zakonu o zbornicah, fondih, bankah, družbenih načrtih, davku na dohodek in zakonu o podjetjih. Zaradi važnosti teh zakonov za delovanje gospodarskega sistema dajejo v Zveznem izvršnem svetu tem zakonom prednost.

Do konca leta bo pregledan tudi predlog zakona o ekspropriaciji, a po končani debati o stanovanjski zakonodaji, ki bo na prvi seji skupščine, je na vrsti še izdelava zakona o stanovanjski lastnini, o stanovanjskih zadrugah, o uporabi stanovanj, o upravljanju s stanovanjskimi zadrugami in o finansiranju stanovanjske izgradnje. Predvideno je, da bo do konca tega leta razpravljala Skupščina še o predlogu zakona o avtorskih pravicah, o advokaturi in arhivih. Skupna komisija Sveta in Skupščine pa pripravlja še zakon o delovnih odnosih, organizaciji javne zdravstvene službe, pokojninskem zavarovanju, o vojaških vojnih invalidih in druge.

Po vsem tem lahko sodimo, da bo imela Skupščina obilo dela v vseh mesecih letošnjega leta s proučevanjem in sklepanjem o zakonih z različnih področij družbenega življenja.

Luigi Longo —

revolucionar svetle preteklosti

Te dni je obiskala Jugoslavijo delegacija Komunistične partije Italije. To delegacijo je vodil Luigi Longo, namestnik generalnega sekretarja KPI. Luigi Longo je eden izmed najvidnejših italijanskih komunistov. Longo je odličen govornik in pisec. Njegovo mnenje ne najde odmeva samo med komunisti, temveč med nasprotniki, kajti Longo je tudi član italijanskega parlamenta. Rojen je leta 1900. Kljub živemu zanimanju za družbene odnose je postal inženir tehnike. Politični dogodki so ga kmalu pripravili do politične aktivnosti. V dvajsetem letu starosti je postal vodja študentov-socialistov. Leto dni pozneje, v času prvih spopadov s fašisti, je bil Longo v Torinu vodja delavcev, ki so v juriših zavzemali tovarne. Tedaj je bil že na čelu komiteja komunistične frakcije. To je bilo pred znamenitim kongresom v Livornu, kjer so se komunisti Italije ločili, da bi oblikovali komunistično partijo.

Dogodki po prvi svetovni vojni so omogočili v Italiji oblast fašizma. Antifašist Longo, član vodstva ilegalne KPI, je dospel leta 1922 v zapor. V zaporu je ostal dve leti. Kmalu potem so ga znova zaprli. Toda tudi najtežji pritisk fašistov ga ni zlomil. Dvajset let je preživel v emigraciji. V španski revoluciji je bil organizator in politkomisar Internacionalne brigade »Garibaldi«. Šele po zlomu španske revolucije se je umaknil iz bojev v Francijo. Pozneje je odšel v Sovjetsko zvezo. 1935. leta je organiziral v Bruslju kongres proti Mussolinijevi agresiji v Etiopiji.

Po Mussolinijevem padcu je Longo lahko znova zaživel doma. Bil je med prvimi organizatorji partizanskih odredov in je sodeloval v oblikovanju Komiteja nacionalne osvoboditve Italije — koalicije vseh antifašistično orientiranih organizacij in strank. Po vojni je vedno s Palmirom Togliattijem v vodstvu Partije. Zdaj je že zelo osiveli intelektualec visokega ranga in revolucionar svetle preteklosti. Redno je voljen v italijanski parlament.

»Brez neposredne udeležbe velikih delavskih in ljudskih množic v upravljanju ne samo z državo, temveč tudi z gospodarskim in socialnim življenjem ne more priti niti do emancipacije naroda, niti do socialnega progresa, niti do napredka k socializmu.« To so Longove besede in duh njegovega delovanja. Te izkušnje jugoslovanske resničnosti je prišla proučit delegacija KPI na čelu z Luigijem Longom.

Franc Leskovšek, član Zveznega izvršnega sveta

o naši industriji aluminija

Odlok Zveznega izvršnega sveta o izgradnji prvega aluminijskega kombinata v Črni gori v bližini Titograda, je samo začetek ustvarjanja velike industrije aluminija — je izjavil Franc Leskošek, član Zveznega izvršnega sveta. Ta kombinat — je nadalje dejal tov. Leskošek — je del širšega programa za razvoj industrije aluminija, ki ima v naši državi poleg Črne gore največ naravnih pogojev v Dalmaciji in Hercegovini.

Po zalogah boksita spada naša država med najbolj bogate dežele na svetu. Boksit je mogoče najti vzdolž vse jadranske obale. Zaloge cenijo na 120 milijonov ton. Zaloge in izredno dobri pogoji za pridobivanje električne energije na tem področju omogočajo takojšnjo zgraditev velikega kombinata, ki bo proizvedel letno 256.000 ton surovega aluminija. Kombinat, ki ga bomo zgraditi v bližini Titograda, bo imel kapaciteto 100 tisoč ton aluminija letno. Enak kombinat je predviden v Mostarju. Ob dalmatinski obali pa predvidevajo kombinat z zmogljivostjo 50.000 ton aluminija letno. Po tem programu bi razširili tudi elektrolizo v Kidričevem, kar bi povečalo proizvodnjo za 15.000 ton. S tem v zvezi bomo zgradili ob dalmatinski obali več hidrocentral z zmogljivostjo 10 milijard Kwh.

Odgovarjajoč na vprašanje, zakaj je odločeno, da se zgradi prvi kombinat v Titogradu, je tov. Leskošek dejal, da so zaloge boksita v bližini Titograda največje, razen tega je v tem predelu tudi precej

Kidričevo

premoga. S plinskimi premogovimi derivati pa je mogoče oskrbovati železarno v Nikšiću, kar bo vplivalo na kakovost tamkaj izdelanega železa. Takoj za tem kombinatom pa bomo gradili drugega in to v Mostarju ali v Dalmaciji. O tem so že uvedeni razgovori z nekaterimi tujimi podjetji zaradi kreditiranja teh investicij.

Za kombinat v Titogradu bodo dale kredit ZSSR in DR Nemčija. Graditi bomo pričeli že letos, poskusno obratovanje kombinata pa je predvideno leta 1961 in to s polovično kapaciteto. Druga polovica kombinata je predvidena za kasnejši čas. Električno energijo bosta dovajali hidroelektrarni Perućica II in Split I na reki Cetini. Tudi obe elektrarni bodo pričeli graditi letos.

Razen koristi, ki jih bo imela od novega kombinata železarna Nikšič, pomeni ta tovarna aluminija velik doprinos k splošnemu gospodarskemu razvoju Črne gore, ker bo zahtevala tudi hitrejšo zgraditev barske luke in železnice Titograd —Bar — je ob koncu dejal tov. Leskošek.

(Po »Sedmi sili«)

MOČAN PORAST

INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE

Industrijska proizvodnja je narasla v zveznem merilu za 7% v primerjavi z istim obdobjem lani. Izredno močan porast je bil zabeležen v zadnjih mesecih, tako da smo v glavnem že nadoknadili zaostanke zaradi vremenskih nezgod in prepoznega uveljavljanja družbenega načrta. Družbeni načrt predvideva, da se bo povečala industrijska proizvodnja v zveznem merilu za 10% v primerjavi z lanskoletno proizvodnjo.

V minulih osmih mesecih je proizvodnja narasla najbolj v Bosni in Hercegovini, in sicer za 15%, v Makedoniji za 12%, v Srbiji za 11%, v Sloveniji za 4%, na Hrvatskem za 2%, dočim je v Črni Gori proizvodnja za 3% manjša od lanske.

Zvezni družbeni načrt za prihodnje leto

Posamezni odbori Zvezne ljudske skupščine bodo v kratkem pričeli razpravljati o družbenem načrtu za prihodnje leto. Predlog družbenega načrta bodo pripravili nekoliko prej kot lani, da pri uresničevanju načrta ne bo nobenega zastoja. Predvidevajo, da bodo posamezni odbori dostavili dokončen predlog načrta skupščini do sredine novembra. Doslej so že največ razpravljali o investicijah in perspektivnem načrtu za razvoj kmetijstva.

Ali si že naročil «SVET OB MURI«

Na letošnjem velesejmu v Insbrucku, ki je bil prejšn mesec, so bila naša podjetja zastopana kolektivno. Razstavljala so samo izvozna podjetja, dočim predvidevajo za prihodnji velesejem tudi razstavo izdelkov podjetij, ki delajo izključno za notranje tržišče.

ČEZ 15 MILIJARD ZA MEH. KMETIJSTVA

Beograd, 15. okt. Po podatkih Zveze kmetijsko-gospodarske zbornice smo od začetka letošnjega leta uvozili ali bomo še uvozili za dobre 4.120,000.000 din raznih kmetijskih strojev. Za potrebe kmetijstva smo zagotovili 1200 novih traktorjev (700 iz ČSR in 500 iz ZSSR), 1600 traktorskih plugov, po 60 kombajnov za žito in koruzo, 12 sušilnic za koruzo in 750 kamionov.

Predsedstvo Zveze kmetijsko-gozdarskih zbornic je izdelalo program uvoza investicijske opreme v prihodnjem letu. Vrednost opreme bo znašala kakih 15 milijard 200.000.000 dinarjev ali štirikrat več kakor letos.

(Nadaljevanje s 1. strani)

Neugodne razmere v proizvodnji se odražajo tudi pri dotekanju sredstev v proračune. Razen tega se pojavlja pri koriščenju proračunskih sredstev tudi to, da so posamezne občine porabile doslej za nekatere dejavnosti, ki se financirajo iz proračuna, do 95% celoletnih sredstev. K težavam, izvirajočim iz razmer v proizvodnji, se pri proračunih priključujejo še nekatere neizterjane dajatve prebivalstva, ki prav tako ovirajo nemoteno koriščenje sredstev proračunskih skladov.

Te značilnosti, ki spremljajo polletno realizacijo družbenega načrta, so dovolj obširna in zanimiva snov za naše upravne organe v gospodarskih organizacijah, saj so tesno povezane z življenjskim standardom, ki bo tak kot želimo le, če bomo ustvarili zanj vse materialne pogoje. Ti pogoji pa se odražajo predvsem v naši prizadevnosti — v uresničevanju družbenega načrta.

Politika miru zmaguje

V Varnostnem svetu je naš državni sekretar odločno nastopil v prid Egipta, ki so ga Angleži in Francozi skušali omajati na toliko različnih načinov. Koča Popovič je poudaril, da je pravni status Sueške družbe določen z ukrepi notranje jurisdikcije, ki jih je torej mogoče spremeniti z ukrepi enakega pravnega značaja. Dejstvo, da je sueški položaj prišel pred OZN, je samo po sebi bodrilno, kajti to je znak evolucije tega vprašanja. To je prizadevanje, da bi našli izhod v skladu z ustanovno listino OZN in znak tistega, kar so posredno imenovali »neizprosnost« OZN in preizkušnjo te organizacije.

Takoj za Kočo Popovičem je govoril Dulles, ki je zagovarjal interese zahodnih prijateljev, kot je bilo pričakovati kljub nekaterim različnim stališčem. V resoluciji Velike Britanije in Francije pa je slej ko prej želja, naj se osvoji predlog 18 dežel na londonski konferenci. Ta del resolucije je ostal do kraja nesprejemljiv, ker pomeni uveljavljanje internacionalizacije prekopa ali z drugimi besedami vmešavanje 18 držav v egiptovske notranje zadeve namesto 2 držav, kot je bilo doslej.

Zagovornik tajnih sej Varnostnega sveta je bil tudi generalni tajnik OZN Dag Hammerskjöld. Mnenje vseh je bilo, da bo na ta način mogoče nemoteno in laže reševati ta pereč problem, predvsem zaradi tega, ker so omogočeni česti neposredni stiki diplomatov, predvsem pa treh neposrednih zainteresiranih strani, ki so se te možnosti v največji meri posluževale, tri prizadete zunanje ministre pa je sklicval sam generalni tajnik OZN, ki je imel torej v reševanju sueškega problema najznatnejšo udeležbo. Nedvomno pa je odigral pomembno vlogo tudi indijski delegat Krišna Menon, ta večni posredovalec v večnem poslanstvu miru, ki je zadnje dni sodeloval v vrsti razgovorov o Suezu od New Delhija preko Kaira in Londona do New Yorka.

Kljub temu, da so bile seje Varnostnega sveta v najstrožji tajnosti, pa so novinarji le zvedeli, da se mnenje zunanjih ministrov čedalje bolj nagiba v prid Egipta, ki je ves čas poudarjal željo po pogajanju in postopnem sporazumevanju. Seje so bile tako tajne, da so se ministri celo izogibali stikov z novinarji in so jim ušli enkrat celo pri zadnjih vratih, medtem ko jih je informativna služba OZN poslala h glavnemu vhodu. Naposled so se le sporazumeli v šestih točkah, ki jih je izrazila prva polovica angleško francoske resolucije: zagotovljena svobodna in nemotena plovba po Sueškem prekopu brez kakršnekoli diskriminacije, spoštovali bodo egiptovsko suverenost, uprava prekopa bo ločena od politike katerekoli države; o načinu določanja pristojbin in dajatev bodo sklenali sporazumno Egipt in uporabniki prekopa, ustrezni odstotek dohodkov bo namenjen za vzdrževanje in razvoj prekopa in če bi nastali spori, bodo sporna vprašanja med družbo Sueškega prekopa in egiptovsko vlado urejena z arbitražo, ki bo imela ustrezno veljavo.

Po neturni razpravi v Varnostnem svetu so naposled sprejeli teh šest načel za ureditev Sueškega vprašanja, drugi del resolucije, za katerega je glasovalo devet delegatov, pa je zavrnil Šepilov z vetom. Proti je glasovala tudi Jugoslavija. Kljub temu je prevladovalo zadovoljstvo nad doseženimi rezultati. Pineau je celo sam izrazil zadovoljstvo nad egiptovsko pripravljenostjo, da sprejme šest načel kot osnovo za ureditev sueškega vprašanja. Mahmud Favzi je izjavil, da z zaupanjem gleda v prihodnost, Šepilov pa je menil, da je Varnostni svet opravil važno in pozitivno delo. Podobno so izjavljali tudi drugi.

Po vsem tem preostane le še to, da se vprašanje prenese s področja morda še preveč razgretih političnih in vojaških kombinacij na praktično torišče, ki bo omogočilo doseči cili, namreč zagotovitev svobodne plovbe po Sueškem prekopu. Ves potek obravnave, ki je prinesel takšne zaključke, pa je dokazal, da je OZN v vprašanju Sueza dokazala svojo učinkovitost. Dosežen je bil velik in pomemben uspeh, kar jamči, da bodo na bodočih pogajanjih našli pravo pot za poravnavo spora.

Sobota v svečanem razpoloženju

ob 17. oktobru — krajevnem prazniku

Kljub temu, da je bilo napovedano letošnje praznovanje občinskega praznika v Murski Soboti z nastopom pevskega zbora DPD Svobode že na predvečer praznovanja v soboto zvečer, a bo nastopil šele čez teden dni, se je praznično vzdušje začelo v pravem času. Veliko dopolnilo temu vzdušju so živahni zvoki iz soboških zvočnikov, ki so tik pred praznovanjem znova, po dolgem premoru, urejeni. V dokaj lepem jesenskem vremenu, ki je kot nalašč prijetno toplo, veselo

plapolajo zastave in po soboških ulicah je ob prostem času dokaj živahno, da celo zelo živahno.

V nedeljo je TVD Partizan pripravil tekmovanje za okrajnega prvaka s precej zahtevnim in širokim programom. Bilo je tekmovanje v mnogoboju, lahkoatletiki, odbojki in še tekmovanje v namiznem tenisu. Tako je bilo na dvorišču TVD Partizan in na nogometnem igrišču precej praznično razpoloženih tekmovalcev, pa tudi gledalcev. V ponedeljek so se pred hotelom Zvezdo ustavljali kamioni, ki so prevažali člane sindikalnih podružnic iz Murske Sobote v Ljutomer. To so bile ekipe kegljačev, ki so v ljutomerskem, moderno urejenem kegljišču tekmovale za enega izmed številnih prehodnih pokalov, ki bodo ob zaključku praznovanja podeljeni. Moštev je bilo veliko in tekmovanje z zelo pestrimi rezultati. Kljub pokalu pa je bilo to tekmovanje v znamenju tovariškega spoznavanja kolektivov med seboj in nič, prav nič rivalstva.

V torek se je sindikalno tekmovanje v polnem zamahu nadaljevalo, vmes pa so vsi tekmovalci, ki so na vrsti, trenirali, tako šahisti, strelci, nogometaši so razvneto komentirali, odbojkarji so pa morali tu in tam kar nastopiti. Športno delovanje se je te dni tako razživelo, da je komaj o čem drugem še kaj slišati. Največ tekmovalcev pa je dal sorazmeroma majhen kolektiv Panonije, ki je nastopil pravzaprav v vseh disciplinah in na kegljišču kar z dvema ekipama. Menda se mu bo to krepko štelo ob skupnem plasmanu — seveda v pohvalo. Ta kolektiv pa je med drugimi tudi nastopil v večernem slavnostnem teku z bakljami po soboških ulicah. Tek z bakljami je za Soboto novost in je učinkoval neverjetno prijetno, praznično pa prav posebej.

V sredo ob deveti uri je bila otvoritev svečane seje Občinskega ljudskega odbora Murska Sobota v grajski dvorani. Te seje so se udeležili tudi predstavniki političnih in množičnih organizacij in tudi predstavniki delovnih kolektivov. Ljudski odbornik tov. Jože Vild je spregovoril uvodoma o pomenu občinskega praznika, a predsednik občinskega ljudskega odbora tov. Jože Velnar je govoril o uspehih občine v gospodarskem razvoju zadnjih let. Po končani slavnostni seji je bila otvoritev pokrajinskega muzeja v gradu, pozneje pa so si odborniki in gostje ogledali najpomembnejše tovarne in podjetja v Murski Soboti. Tako tovarno perila, tovarno mlečnega prahu, tovarno mesnih izdelkov in Pomurski tisk — tiskarno. Tako je potekal prvi del praznovanja.

Za 111,5 milijonov din potrošniških kreditov

v okraju

Znatne olajšave pri dodeljevanju potrošniških kreditov so vplivale na precejšen porast potrošn. posojil. Julija letos so znašali potrošniški krediti vseh treh podružnic KB v okraju 88 milijonov 332 tisoč dinarjev, ob koncu septembra pa so porasli na čez 111 miljonov dinarjev. Posojilojemalcev je bilo julija 4.091, ob koncu septembra 4.514. Enoletni krediti (tekstil in obutev) znašajo 41 milijonov 925 tisoč dinarjev, dvoletni (štedilniki, posteljna oprema, kolesa, gradbeni material, radioaparati itd.) znašajo 35 milijonov 153 tisoč dinarjev in triletni krediti (kuhinjska oprema, spalnice) znašajo 33 milijonov 150 tisoč dinarjev. Razen teh je bilo doslej podeljenih še za 797 tisoč dinarjev posojil za kurjavo in 672 tisoč dinarjev za smrti, poroke in rojstva.

Skupni znesek potrošniških posojil v državnem merilu je znašal ob koncu avgusta 30 milijard 52 milijonov dinarjev, to je za 2,74 milijarde več kot avgusta lani.

Do pomembnega porasta potrošniških posojil je prišlo zlasti zaradi ugodnega vpliva novih gospodarskih ukrepov. Letos je trg mnogo bolje založen z blagom široke potrošnje, tako iz domače proizvodnje kakor iz uvoza. Zaloge blaga so občutno narasle v industriji in trgovini. S tem so bili ustvarjeni tudi ugodni pogoji za ustalitev cen.

Posamezni industrijski izdelki so se znatno pocenili (kolesa, radioaparati). Tudi to, da so smela podjetja izkoriščati sklade za pocenitev nekaterih potrošnih predmetov, posebno tistih, ki so šli slabo v promet, je vplivalo na pocenitev in približanje cen kupni moči potrošnika.

Pri dodeljevanju kreditov še vedno velja stroga opredelitev na eno, dvo in triletne kredite. Banki povzročajo te evidence precej dela, potrošniku pa, ki ima malo plačo, otežkoča to nakup različnih potrošnih predmetov, ker mu tretjina plače ne dovoljuje visokega kredita. Prav bi bilo, če bi bil rok odplačila kreditov enoten, kajti le pri takem načinu kreditiranja bi prišli na svoj račun tudi potrošniki z manjšimi plačami. -jm

X. seja OLO, povzetek vseh dosedanjih razprav o realizaciji družbenega načrta

DRUŽBENI NAČRT — PLOD NAŠEGA DELA in naša obveznost

Na seji obeh zborov, poročilo o polletni realizaciji družbenega načrta — Poročilo komisije za plače — Plače v kmetijstvu še vedno odprta postavka — V. Šiftar: Osnova za uspeh pri investicijskih natečajih je dobra dokumentacija — J. Gričar, F. Rogl: Odborniki se morajo seznaniti v svojem okolišu z vso problematiko.

Na deseti seji OLO, ki je bila prejšnji četrtek, so odborniki na skupni seji okrajnega zbora in zbora proizvajalcev poslušali poročilo o polletni realizaciji družbenega načrta. Poročal je predstavnik sveta za družbeni plan in finance ing. **M. Mejak**, ki je v svojem izčrpnem poročilu seznanil ljudske odbornike z gospodarskim stanjem v naših proizvodnih podjetjih. Poročal je tudi o ustvarjanju in realizaciji sredstev v proračunu.

Kljub nekaterim dobrim podjetjem posameznih gospodarskih panog: Presiški premogovnik, Tovarna dežnikov Lendava, Panonija M. Sobota, Pomurski tisk M. Sobota in Tovarna usnja Ljutomer, ki so zadovoljila obveznostim do družbenega načrta tako po količinski proizvodnji, kakor po vrednosti proizvodnje in dobičku, stanje v večini ostalih podjetij ni zadovoljivo in to daje v okrajnem merilu za prvo polletje precej neugodno sliko. Vendar pa so septembrski rezultati v nekaterih podjetjih že boljši, **kar pa nas vendarle še ne sme zadovoljiti in bo treba najti vse razpoložljive vire, da bomo realizirali družbeni načrt stoodstotno. s čemer bomo dokazali, da so bila predvidevanja kolektivov in naših upravnih organov pravilna.** Zato mora biti geslo vsakega, še tako majhnega kolektiva: — v novo gospodarsko leto s čistimi računi!

Skupno je bila v industriji realizirana količinska proizvodnja 34-odstotno. Vrednost proizvodnje znaša 36, družbeni proizvod 41, plače 45 in dobiček 24, če vzamemo letni plan 100 kot osnovo.

V trgovini in gostinstvu je najbolj kritična postavka predvideni dobiček. Formiranje sredstev za plače v trgovini je bilo doseženo ob polletju z 51 % dobiček znaša le 13 %, v gostinstvu pa plače 56 %, dobiček pa samo 17 %. To je nesoglasje, ki ga bo treba čimprej dobro analizirati.

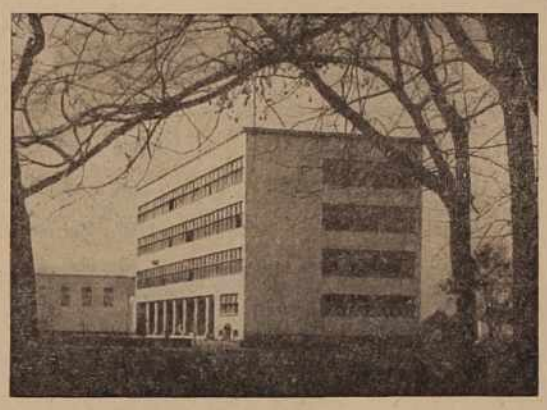

Pogled na soboško gimnazijo iz parka, kateremu se vse bolj pozna, da je prišla v deželo Jesen.

O delu komisije za plače je poročal **Slavko Polanič.** V obširnem poročilu je seznanil odbornike o funkcioniranju na novo uvedenih plač po kvalifikacijskem sestavu delavcev. Primerjava okraj. povprečja z republiškim je pokazala na niz pomankljivosti, predvsem v plačnem sistemu v kmetijstvu. Plačni sistem v kmetijstvu je problem, ki zahteva podrobno proučitev in vskladitev z dejanskimi razmerami. K razpravi o plačnem sistemu v kmetijstvu so dodali nekaj mnenj **ing. Pejnović, R. Pušenjak, V. Pintarič in Š. Sabjan.**

INVESTICIJE SO VAŽNE

Odločilne važnosti pri realizaciji družbenega načrta so tudi investicije, ki pa doslej niso potekale v vseh primerih pravilno. Pri investicijskih natečajih iz zveznih sredstev niso dobila nekatera naša podjetja posojil (Vodna skupnost, opekarna v Lendavi, vinogradniška posestva itd.). Investicijskih zahtevkov pri licitacijah niso upoštevali, ker so bili zahtevki premalo dokumentirani, ali pa so bili pomankljivi iz zgolj formalnih razlogov (štampiljke, podpisi itd.). Izpad pri licitacijah povzroča tem večjo škodo, ker obravnavajo pomanjkljive zahtevke šele takrat, ko izčrpajo program zahtevkov, ki so na licitaciji prvič. Zavlačevanje pri licitacijah pa vpliva na zastoj vseh investicijskih del.

Po skupni seji sta zasedala zbora ločeno in razpravljala o nekaterih spremembah družbenega načrta, o potrditvi zaključnih računov OLO M. Sobota za leto 1955 ter o nekaterih drugih vprašanjih.

Soboški center za izvenarmadno vzgojo ljudstva

naj postane dom društev in mladine

Vojna se je resda umaknila v ozadje. Zaradi tega pa izvenarmadna vzgoja ni prav nič izgubila na svoji pomembnosti in aktualnosti. Tudi v mirnodobski izgradnji smo se dolžni aktivno pripravljati na obrambo domovine, tem bolj zato, ker je treba za bodoče rodove ohraniti vse tisto, kar smo si postavili za ceno toliko krvi in znoja. Prizadevanja za izvenarmadno vzgojo so vse bolj osredotočena v okrajne in občinske centre, ki so ustanovljeni zato, da povezujejo in vsklajajo prizadevanja posameznih društev in organizacij, ki imajo v svojih programih elemente take vzgoje. Tudi v M. Soboti imamo Okrajni center za izvenarmadno vzgojo ljudstva, kateremu smo dolžni prav vsi pomagati po svojih močeh, da bo lahko povsem opravičil svoj obstoj in delovanje.

Soboški center za izvenarmadno vzgojo je šele pričel delovati. Poleg strokovne komisije, v kateri so oficirji in voditelji Zveze borcev, deluje pod njegovim okriljem tudi širši koordinacijski odbor, v katerem so zastopniki vseh tistih društev, ki imajo v svojih delovnih programih tudi elemente izvenarmadne vzgoje (predvojaška vzgoja, strelstvo, gasilstvo, Ljudska tehnika, Rdeči križ, PAZ, planinstvo, taborništvo itd.). Tako dobiva odgovornost za to zvrst izobraževalnega dela še poseben značaj in pomen.

Stremljenje je, da bi Center postal kar najbolj privlačno zbirališče za mlade ljudi in društva, ki mu dajejo tudi življenjsko osnovo (če se tako izrazimo), in da bi z raznimi oblikami povezovanja in dela (predavanja, krožki, strelstvo, konkretne akcije izvenarmadne vzgoje, pomoč društvom itd.) uspešno opravljal svoje koristno poslanstvo — tako v ožjem vojaško-strokovnem pogledu kakor tudi pri širšem, množično-mobilizacijskem delovanju. Program je vsekakor dobro zastavljen. Kaže, da bodo tudi številna društva imela v Centru dobrega pomočnika in svetovalca.

Neposredne naloge, ki jih bo center mora opraviti s pomočjo društev, niso ravno majhne: novembra večji manever, v katerem bo sodelovalo okrog 500 obveznikov predvojaške vzgoje, ureditev notranjega strelišča za zračno puško, ureditev vojaškega kabineta, ureditev posebnega kabineta, v katerem bi imele svoje razstavne kotičke tudi društva in množične organizacije in ki bi prispeval k popularizaciji izvenarmadne vzgoje med našim ljudstvom in mladino itd. Skratka: več kot dovolj posla, ki ga bo treba opraviti, če hočemo doseči, da se bo Center uvrstil med najboljše v Sloveniji, kar je — mimogrede povedano — tiha in še neizrečena želja vseh, ki v njem sodelujejo.

Za uresničenje vseh teh nalog pa so Centru potrebna zadostna denarna sredstva. Povsem naravno je, da bo moral vsa ta sredstva tudi opravičiti z aktivnim delovanjem. Na prvi seji koordinacijskega odbora, ki je bil minuli četrtek, pa je bilo še posebej poudarjeno, da naj odgovorni činitelji pri dodeljevanju podpor upoštevajo predvsem potrebe tistih množičnih organizacij, ki imajo v svojem delovanju tudi elemente izvenarmadne vzgoje.

-ko

O kmečkem prazniku pri Vidmu ob Sčavnici smo že poročali. Sedaj pa posredujemo bralcem še posnetek našega specialnega fotoreporterja.

Ob prvi kino predstavi

v Veržeju

V soboto zvečer so Verženci doživeli za njihove razmere pomemben dogodek: v lepo opremljeni zadružni dvorani so zavrteli prvi film — Vesna. Kdor pozna Veržence in njihovo večletno prizadevanje, da bi si nabavili kinoaparaturo, ta bo priznal, da pomeni to za domačine veliko pridobitev. No, Verženci pa ne bi bili Verženci, če ne bi tega dogodka primerno proslavili.

Tokrat so povabili v Veržej večje število gostov, med njimi tudi **Frana Milčinskega — Ježeka in Metko Gabrijelčičevo — Vesno.** Žal je bila Vesna zadržana, Ježek pa se je odzval povabilu. Verženci so priljubljenega slovenskega humorista toplo pozdravili, on pa se jim je oddolžil s tem, da je za krajši čas nastopil pred platnom. Proslavo so lepo zaključili s prleško zakusko, za katero so veržejske gospodinje (vsa čast jim!) pripravile vrsto prleških dobrot, med katerimi so dobile največ priznanja slovite prleške gibanice.

Verženci so si kinoaparaturo in z njo redne kino-predstave povsem zasluženo priborili. Nedvomno ima največ zaslug inicativni odbor s tovarišem Marjanom Mulecom na čelu. -st-

TA TEDEN OB ROBU

Dva primera

Prvo se je zgodilo že v soboto, drugo ta torek. Oba primera pa sta taka, da je vredno o njima napisati nekaj vrstic, ki naj ne veljajo samo tistim, ki so s tem neposredno prizadeti, temveč našim množičnim organizacijam, tako društvom prijateljev mladine kot RK in na zadnje tudi SZDL.

Pri posestniku Cartlu v Iljaševcih je služilo mlado dekletce, komaj nekaj čez deset let staro. V prašanje je, kaj se je zgodilo da je to dekle prejšnjo soboto pobegnilo od doma in prespalo noč od sobote na nedeljo zunaj, na njivi v koruzinju. (Sedaj je dekle v Mladinskem domu v Verženju).

In drugi primer. V ponedeljek, dogajalo se je v Murski Soboti v ulici Štefana Kovača. Aleksander Ferenc iz Kupšinec je kričal sredi ceste nad svojo ženo, jo suval in pretepal. Mar ne nosijo krivde za to tudi tisti, ki so opazovali to početje in jim je vse skupaj ugajalo kot izredna cirkuška atrakcija?

Samo dva na kratko opisana primera. Ob koncu še samo ponovljeno vprašanje, kje so vsi tisti, ki organizirani v različnih organizacijah, odgovarjajo pred družbo za vse take primere —?

(?)

Špekulacija s pomočnikovim zaslužkom

je izigravanje zakona

Postopki privatnih mojstrov napram vajencem so včasih zelo grobi in v nikakšnem odnosu do naše družbene ureditve. Redkeje se zgodi, da se mojster spozabi celo nad svojim pomočnikom. Ne pričakujemo tega, da bi sovražno razpoloženi mojstri vzgajali svoje delavce v socialističnem duhu, vsekakor pa zahtevamo skrb za vajence na osnovi naših zakonov in vzgojnih ustanov. Vloga vajeniške šole bo s tem zelo povečana. Razgovori z mojstri naj bodo javni razgovori o okorelih dobičkarskih nazorih zasebnikov.

Zakaj tako ostro? Na to vprašanje odgovarja naslednji primer. Pekovski mojster Jože Zaplatič iz Koeljeve ulice v Murski Soboti je bil nekoč zgovoren zagovornik socialističnih načel. Kazal se je tako aktivnega, da je veljal med prebivalci za aktivista. Posebno v vrstah sindikata se je uveljavljal, kot je dognano, samo z besedami. Bil je celo nekaj časa član okrajnega sindikalnega sveta.

Zdaj je Zaplatič zasebni pekovski mojster. Pri njem se je izučil vajenec Perš Jože, ki je pred tedni položil izpit in postal pomočnik. Po učni dobi ima z zakonom zagotovljeno pravico do enoletne dobe službenega razmerja z istim mojstrom. Zaplatič pa ni verjel, da bo njegov vajenec položil izpit (!) in je potlej očital članu izpitne komisije to »napako«, da so ga spoznali za sposobnega za pomočnika. To pa zaradi tega, ker je bil potlej dolžan pomočnika primerno plačati in socialno zavarovanje mu je tudi več odtegovalo. To je bilo zanj »preveliko breme« in zato je menda pri sebi sklenil, da se ga mora znebiti, čeprav ga je kot vajenca hvalil.

Kako se je Zaplatič znebil pomočnika? Zelo enostavno. Kratkomalo ga je ob prvi priliki pretepel. Prva prilika pa je bila takrat, ko je Perš pri delu zgodaj zjutraj zadremal. Udaril ga je z valjkom za valjanje testa preko hrbta in potem še z roko po zatiljku, da je fanta oblila kri iz nosa. Pomočnik je seveda takoj zapustil delo in se zatekel domov. Tako je rešil mojster, ki je nekoč na vse pretege dokazoval svojo pripadnost k socializmu, problem zaposlitve svojega pomočnika. Enoletna plača in socialno zavarovanje, ki pripadata po zakonu pomočniku, mu ostane. Kazen, ki jo bo plačal sodniku za prekrške, je tako neznatna, da se v primerjavi z dobičkom izgubi.

Primer v Bakovcih

V Bakovcih živi Ana Horvat, bivša sezonka in mati petih nezakonskih otrok. Prebivališče ima v opuščenem hlevu, ki je za to vse prej kot primeren. Očitki glede nezakonskih otrok, ki jih je prinesla iz Vojvodine, kjer se je spoznala z nekim Milanom Mihajlovićem, so vzrok, da se je odtujila celo od svoje matere in najbližjih sorodnikov. Tudi mnogi vaščani ji očitajo »velik greh« in jo imajo za vse drugo, samo ne za človeka, čeprav Ana zatrjuje, da je bila ves čas odsotnosti od doma zvesta samo Mihajloviću.

Že lansko zimo so otroci zmrzovali v majhni luknji, ki meri 2 krat 3 metre. Kako pa bo letos? Na to vprašanje mati Ana ne more dati odgovora.

Usoda Aninih otrok je vse prej kot rožnata; če bodo tudi v bodoče izpostavljeni tako neznosnim življenjskim razmeram, jim preti, da bodo postali za družbo pohablienčki in nekoristni člani. Ob tem dejstvu bi se morali zamisliti tako ljudje v njeni okolici (tu in tam sicer kane kak žarek sočustvovanja v njihovo borno izbico, vendar še to ne odstranjuje problema), kakor tudi činitelji, ki lahko posežejo vmes v dobro ubogih otrok — od vaških, do občinskih in okrajnih.

Vsekakor: najti je potrebno trajen izhod kajti gre za ohranitev petero mladih življenj! -l-

Dolžnost občin najti sredstva za štipendiranje učiteljev

(z 9. seje okrajnega šolskega sveta)

Okrajni šolski svet je na svoji zadnji seji razpravljal o najvažnejših problemih šolstva v Pomurju. Med najvažnejšimi sklepi je ustanovitev okrajnega pedagoškega centra, kajti republiški pedagoški center ne zmore vsega, kar se pričakuje od njega. Posebnost šolstva v Pomurju je nenehno premeščanje kadra. Še vedno je izražena želja: čim prej iz Pomurja. Tako prihajajo pripravniki po končanem študiju s trdnim namenom, da ne bodo ostali po opravljenih strokovnih izpitih v Pomurju, ali pa celo z obljubami republiške komisije za razporejanje kadrov, da jih bodo po dveh letih zamenjali in premestili bliže Ljubljane. Sicer je podobno tudi po ostalih perifernih krajih, toda tako izrazito menda ne. Problem je tem težji zato, ker prihaja iz šol vedno manj učiteljev, v razmerju s porastom števila učencev. S tem vprašanjem je združeno vprašanje štipendiranja, kar pa po občinah zanemarjajo ali pa se celo branijo. Izrazit primer je občina Petrovci-Salovci, kjer so se zoperstavili prizadevanju šolskega sveta, da bi tamkajšnji učitelji pridobili višjo strokovno znanje na višji pedagoški šoli,

Karel Barbarič, načelnik tajništva za šolstvo OLO M. Sobota: »Usposabljamo mlade učitelje, čeprav nas hitro zapuščajo in to je naša osnovna dolžnost napram družbi...«

čeprav v občini nimajo niti enega vzgojitelja z višjo strokovno izobrazbo. Tudi svojemu štipendistu so prenehali pošiljati štipendijo in sicer za dobo šestih mesecev, tako da je moral obveznosti občine prevzeti okraj.

Z letošnjim letom je bilo porabljeno veliko sredstev za izpopolnjevanje znanja učiteljev. Bili so to tečaji iz kmetijstva, ročnega dela, nemščine, biologije in geografski tečaj. Takšni tečaji so namenjeni predvsem upraviteljem in predmetnim učiteljem. Poleg teh tečajev bo potreben še seminar, ki naj bi ga pripravil komite ZK ali pa SZDL. Objektivna ocena delovanja učiteljev in profesorjev sicer ni rožnata, toda prav dejstvo, da je Pomurje večini le odskočna deska, ima za posledico povprečno nizek staž (7 let službovanja) in neodgovoren odnos do dela. Često se dogaja tudi brezperspektivno odločanje občinskih šolskih svetov, ki posegajo tudi v pristojnosti okrajnega šolskega sveta v razporejanju kadra. V občini Lendava pa so šli še dalje in osvojili protizakonit sklep o ustanovitvi osemletne šole v Genterovcih, kar je prav tako korak nazaj in utegne ustvariti v Pomurju znatno zmedo.

V poteku je dvoletna mandatna doba šolskih odborov, o katerih moremo govoriti pretežno le kritično. V šolskih odborih je v Pomurju 1128 prebivalcev. Žena je v odborih le 181, čeprav prihajajo na roditeljske sestanke večinoma matere. Sestav šolskih odborov je primeren socialnemu sestavu prebivalstva te pokrajine. Kmetov je največ, ljudi z visokošolsko izobrazbo pa najmanj. Le delavcev je občutno malo v šolskih odborih. Člani teh odborov so razpravljali največ o popravilu šol, o proračunih, nabavi kurjave in podobnih materialnih vprašanjih, manj o učnih uspehih, o vzgojnih problemih pa skoraj nič. Izjema je šolski odbor v Beltincih, kjer je dana pobuda za razpravljanje o materialistični vzgoji otrok in v tej zvezi o odnosu šole in doma. Nikjer pa se ni govorilo o usmerjanju v poklice, perspektivi šolstva v Pomurju in podobnih širših problemih. Tudi skrb za doraščajočo mladino je bila zadnja skrb šolskih odborov. V splošnem je nesamostojnost predsednikov šolskih odborov izražena s tem, da so dajali pobudo za sestajanje in reševanje problemov upravitelji.

Delež v pripravah volitev novih šolskih odborov ima seveda tudi Socialistična zveza delovnih ljudi. Govoriti je treba o primerih, kot je Cankova, kjer se šolski odbor ni odzval na vabila za seje, a Svet za šolstvo ni storil ničesar, da bi spremenil odnos članov odbora do dela. V Gaberju pa so zaključili, da se šolski odbor ne more sestajati zato, ker so v s i člani odbora preveč zaposleni. Upravitelj šole pa priporoča, naj nekdo pripravi ljudi do resnega dela. V Turnišču pa so razpravljali o negativnem odnosu staršev do šole na zadružnem zboru, ker odbor ni upal začeti s takšno razpravo. Poročilo iz Sobote govori samo o ciganskem vprašanju, iz Ljutomera pa so obravnavali v s a vprašanja in sicer o »šolski reformi in copatah«. Kmetijsko gospodarske šole pa doslej še niso imele šolske odbore, ki jih pa bodo letos volili po **določilih okrajnega šolskega sveta.**

VS

Bela Horvat, šolski inšpektor OLO M. Sobota: »Zvišati bo treba število štipendirancev pri občinah, to je izhod iz zagate...«

Zborovanje slovenskih konservatorjev v Murski Soboti

Pomemben kulturni dogodek za Pomurje

Odločitev Zavoda za spomeniško varstvo LR Slovenije ter iniciativo okrajnega Sveta za prosveto in kulturo v M. Soboti, da bodo slovenski konservatorji zborovali v Pomurju, je toplo pozdravila vsa pomurska javnost.

Iz vseh krajev Slovenije so se zbrali, nekateri, stari prijatelji Pomurja, drugi, ki še nikdar niso stopili na ta oddaljeni košček slovenske zemlje. Dva dni so prisostvovali kvalitetnim predavanjem, dva dneva pa so izkoristili za ogled najlepših kulturnih in zgodovinskih znamenitosti naše pokrajine. Za referate, ki so jih imeli naši priznani strokovnjaki, je mogoče reči, da so bili visoke vrednosti. Tako je prof. **Franjo Baš** v svojem predavanju zajel vso spomeniško problematiko Pomurja ter segel v njem globoko v zgodovino in se ustavil v sedanjosti. Isti predavatelj je v drugem referatu povedal nekaj novih, izvirnih misli v predavanju o tehnični kulturi Pomurja.

Posebno pažnjo je vzbudil referat ing. Sonje **Lapajne** o regionalnem načrtu Pomurja. Nič manj ni presenetil s svojimi izvajanji Janez **Planina,** ki je govoril o turizmu v Pomurju. S tem poročilom je sovpadel referat dr. Angele **Piskernikove** o prirodnih znamenitostih Pomurja. Lepo je bil pisan tudi referat o umetniških znamenitostih Pomurja dr. Franceta **Steleta,** ki ga je prebral dr. Marjan Zadnikar (avtor je bil zadržan in se ni mogel udeležiti posvetovanja). Z arheološkimi spomeniki Pomurje ni bogato, ali vsaj raziskano še ni. O tem je govoril Stanko **Pahič** iz mariborskega muzeja.

Svoj delež so posvetovanju dali tudi domači strokovnjaki. Tako je o pomurski književnosti govoril prof. Franc **Zadravec,** o pesmi v naši pokrajini prof. Danijel **Grum,** o problematiki Pomurskega muzeja njegova ravnateljica Vlasta **Beranova,** o spomenikih NOB v Pomurju pa ing. Koloman **Cigit,** medtem ko je referat o urbanizmu v naši pokrajini, žal, odpadel.

Tako sami udeleženci posvetovanja, kakor tudi gostje so se pohvalno izrazili o konferenci, ki je poleg referatov tudi v razgovoru dala mnogo, zlasti še mnogo Pomurju.

Gostje so si v drugem delu posvetovanja ogledali več krajev v Pomurju, v nedeljo, 30. septembra pa so se v Negovi razšli. Izrazili so svoje prepričanje, da je Pomurje svojevrstna, a na spomenikih nič manj pomembna pokrajina naše ožje domovine, ki se jo splača spoznati in tudi poznati.

V ljudski knjižnici v M. Soboti:

V 209 dneh izposojenih 20.714 knjig

Mestna knjižnica v M. Soboti je v zelo skromnih prostorih bivše osnovne šole v Titovi ulici. V 209 izposojevalnih dnevih je bilo izposojenih 20.714 knjig bralcem iz Murske Sobote in okolice. V devetih mesecih letošnjega leta je obiskalo dnevno povprečno 62 bralcev in si izbralo povprečno 100 knjig vsak dan. Okrog deset odstotkov bralcev je izven Murske Sobote. Med te spadajo večinoma kmetje. Vsaka izposojena knjiga pa je v izposojevalnem roku vsaj trikrat prebrana, tako da je število izposojevalcev, ki jih imajo registrirane v knjižnici, vsaj trikrat večje. Leposlovnih knjig je bilo v letošnjih devetih mesecih prebranih 13.736, pionirskih 2.925 in ostalih slovenskih 19. Političnih knjig je bilo prebranih le 17, a znanstvenih 62. Političnih knjig ima knjižnica lepo število, vendar je povpraševanje po njih majhno, pretežno zaradi tega, ker imajo prebivalci, ki se aktivneje ukvarjajo s politiko, svoje zasebne knjižnice. Precejšnje povpraševanje je tudi po madžarskih knjigah, ki jih je bilo v tem času izposojenih kar 3.371; nemških 512, angleških pa 72.

V prvih devetih mesecih so obiskali soboško knjižnico izposojevalci 13.742-krat. Najčešče prihaja v knjižnico mladina, ki tudi največ prebere. Mladinci so prišli v tem letu 4.683-krat menjat izposojene knjige, mladinke pa 4.090-krat. Od vseh bralcev so najbolj marljivi dijaki, ki so izposojali 7.941-krat, vajenci pa le 388-krat. Največ berejo v višjih razredih srednjih šol, toda to je večinoma obvezno čtivo. Učenci osnovne šole pa se v veliki meri poslužujejo svoje bogato založene šolske knjižnice. Tako je mladina v znatni večini (60 odst.), nameščenci so izposojali 2.888-krat, kmetje, pretežno iz okolice, 503-krat in delavci samo 717-krat. Kljub temu, da je v Murski Soboti sorazmerno veliko delavcev, je iz delavskih vrst zelo malo bralcev in še ti si redko izposojajo knjige (717-krat v letošnjih devetih mesecih, kar je 6 odst.).

Iz mesta in vasi prihajajo v vedno večjem številu v Sobotko knjižnico...

Vse te številke dajejo dokaj objektivno podobo odnosa naših ljudi do knjige, kajti edino ljudska knjižnica lahko posreduje knjigo bralcu, ker so cene knjigam tako visoke, da si le redkokdaj in redkokdo privošči nakup knjige, neznatno število pa je takšnih, ki si sami ustvarjajo knjižnice. Mestna knjižnica pa je v zadnjih letih dosegla pomemben razvoj v izbiri in obsegu čtiva. Še pred sedmimi leti, ko je prejšnjo frontno knjižnico prevzel GO ESJ, je imela knjižnica le 1700 knjig. Letos je v knjižnici že čez 13.000 knjig. Veliko knjig je bilo zbranih po podjetjih in sindikalnih podružnicah, nekaj so jih prispevali bralci sami, nekaj pa jih je bilo dobljenih od GO ESJ, ki je dotiral to knjižnico poldrugo leto, dokler ni postala last Okrajnega sindikalnega sveta. Potlej je knjižnica večkrat menjala lastnika v presledkih enega leta. Tako je bila v lastništvu Okrajnega odbora Ljudske prosvete, mestne občine Murska Sobota, Mestnega odbora Ljudske prosvete in končno je last DPD Svoboda M. Sobota, kar je tudi najbolj prav.

Najbolj priljubljeni avtorji

Bralci radi posegajo po novitetah, toda knjižnica prav teh nima dovolj, ker jih kupuje le v enem izvodu, največ v dveh izvodih, kar pa diktira pomanjkanje razpoložljivih sredstev. Najbolj priljubljeni avtorji so še vedno Bevk, Jurčič, Cankar, Kersnik, Stritar, Kranjec med domačimi in Verne, Szienkiewicz, Hardy, London, Dumas, Zola, Balzac med tujimi. Iskana sta tudi Tolstoj in Maupasant. Med sodobniki pa je na prvem mestu Hemingway, medtem ko njegovih vrstnikov, znanih po vsem svetu, ni na policah soboške knjižnice niti v srbskohrvatskih prevodih. Pri tem pa ne smemo prezreti še velikega zanimanja za Maya, Greya in kriminalne romane, kar pa je v vseh knjižnicah enako. Zelo so iskane pravljice, ki jih zadnje čase ne primanjkuje.

Sredstva za knjižnico in čitalnico so skupna iz proračuna občine, toda komaj zadostujejo za vzdrževanje knjižnice in čitalnice, kar je že omenjeno pri nabavi novih izdaj. Prostori so isti, kot so bili tedaj, ko je imela knjižnica le 1.700 knjig, zdaj pa je knjig že osemkrat več. Poleg tega tudi ni arhiva in sobe za opremo knjig, čeprav je oboje nujno potrebno.

Rogašovci:

Mar samo dramatika in šah?

Prosvetno društvo v Rogašovcih je minulo leto uprizorilo samo dve igri. Šahisti pa so se tu in tam sestajali, največkrat v gostilnah, okrajnega tekmovanja pa se niso udeležili.

Pred dnevi na novo izvoljeni upravni odbor se je odločil, da bo društvo tudi v bodoče imelo samo dramatsko in šahovsko sekcijo (!).

Glede gradbene vneme okrog kulturnega doma pa kaže, da iz sklepov in obetov ne bo kruha. Člani društva bodo morali tudi v prihodnje biti zadovoljni z nekdanjo »vinsko kletjo«, ki je tudi dosedaj služila za kulturne prireditve.

Pomurje mora dobiti gledališče

Nekako pred enim letom se je znova začela polemika o tem, ali je Pomurju potrebno gledališče ali ne. Znova se je začela polemika zato, ker se že šest let in več razpravlja o približno istem osnovnem vprašanju kot je gradnja gledališča. V začetku sicer ni bilo govora o gradnji gledališča, ker je bilo tudi gledališče mišljeno v gradnji kulturnega doma, ki bi ga naj primerno potrebam vsega Pomurja zgradili v Murski Soboti. Zamisel kulturnega doma pa se je izkazala za preširoko (nikakor pa ne odvečno), zaradi prevelikih finančnih sredstev, ki bi jih terjala takšna gradnja. Tako je ostalo v zadnjem letu pri polemiki o gradnji gledališča. Kulturni delavci so soglasno izrazili mnenje, da je takšna gradnja v središču pomurskega kulturnega in gospodarskega življenja **več kot neizbežna,** toda gospodarstveniki niso soglašali kratko malo zategadelj, ker jim proračun ni dovoljeval tega.

Pogovori o gledališču Pomurja v Murski Soboti so zajeli vse ugledne politične, kulturne in javne delavce v Murski Soboti. O tem problemu so razpravljali tudi prebivalci na sestankih SZDL in prosvetni delavci, kot tudi delavci po podjetjih. Osnovana sta bila **akcijski in gradbeni odbor,** ki sta imela več delovnih sestankov. Posebna **komisija** si je ogledala gledališke dvorane širom po Sloveniji. Po polževo se je gibalo vse skupaj naprej, toda izpadlo je tako, kot da gre za neko zgolj **teoretično razpravljanje. Investitorja** namreč ni bilo mogoče najti, načrtov tudi ni in navsezadnje tudi prostora za gradnjo gledališča še ni, ker se tudi v tem vprašanju še niso zedinili.

Nekaj pa je vseeno bilo. **Na Goričkem so namreč zbrali 108 borov in po šolah okrog 40.000 dinarjev.** Z gotovostjo pa lahko trdimo, da bi podjetja veliko prispevala, tako opekarne in gozdne uprave (les in opeka sta osnova), čeprav po občinah, kjer se ukvarjajo s tesnimi proračuni, ni bilo mogoče prodreti. Sicer pa se vsiljuje domneva, da v gradbenem odboru ni bilo dovolj **iznajdljivih in za akcijo primernih ljudi,** kajti v drugačnem primeru bi se lahko pohvalili že z večjimi uspehi pri zbiranju sredstev. V opravičilo temu odboru pa naj bo zabeleženo, da je nekako pred petimi leti že deloval enak odbor, ki je v začetku uspešno deloval in prav tako neuspešno končal zato, ker ni bilo dovolj **vztrajnosti in širine v akciji.** Delež uspeha je vsekakor tudi v češčih gostovanjih naših gledaliških družin po vaseh — v nekakšni **turneji po Prekmurju.** To seveda zahteva precej požrtvovalnosti, je pa prav tako pomemben prispevek h gradnji gledališča v Soboti kot so pomembni prispevki v denarju in materialu.

Gradbeni odbor pravzaprav še **ni prenehal delovati.** Vsaj takšnega navodila ni dobil od nikoder. Praktično pa menda ta odbor več ne deluje. Tudi polemika se menda še ni zaključila, čeprav je že dalj časa kulturni molk o kulturnem problemu: gledališču. Uspeh je prav gotovo samo v trdoživosti ljudi, ki ta problem rešujejo. **Čim več vztrajnosti in nepopustljive aktivnosti bo, tem več pripravljenosti za sodelovanje bo tudi med prebivalstvom Pomurja. Vsekakor je načrt problem, ki ga ni mogoče rešiti ne v pol leta niti v enem letu, temveč v daljši dobi sistematičnega prizadevanja.** To je menda tisto, kar je ljudi, prepričane v pravilnost zaključkov, le nekoliko zbegalo. Tudi gradnja sama ne bo izvršena naenkrat v eni sapi, temveč v presledkih, kar pa v Soboti niti ne bo novost, ker so v tem mestu bile vse gradnje zadnjih let skoraj brez izjeme izvršene na ta način.

Po vseh teh ugotovitvah pa je potrebno poudariti, da je vendarle treba najti primeren izhod na drug način. Enega izmed takšnih primernih, bolje najprimernejših izhodov smo že slišali v zasebnih pogovorih. Mišljena je **preureditev dvorane, ki smo jo nekoč uporabljali kot kinodvorano v Gradu, v gledališko dvorano.** Za to ne bo potrebnih velikih sredstev in čas adaptacij bo tudi znosen, namen pa bo za nekaj let le dosežen. **Toda to bi bila pot najmanjšega odpora, če bi ob takšni rešitvi zanemarili sleherno misel na graditev samostojnega gledališkega poslopja v Murski Soboti. Ta izhod naj bi bil le v prid vsem kulturno-umetniškim skupinam Pomurja, ki bi često rade nastopile pred soboškimi gledalci, pa so razočarane morale opustiti to misel spričo velikega predračuna, ki so ga vedno dobile od TVD Partizan za uporabo dvorane v njihovem domu.**

Tako se bomo nekako znašli na trdnih tleh resničnosti, kamor so nas postavile težave Pomurja po dokaj visoko nad sfero možnosti vzletajočih željah.

V. S.

Taki so bili razgovori, kjerkoli so se ustavili udeleženci posvetovanja. Že obrazi pričajo o velikem zanimanju za kulturno dediščino naših krajev. Rojak in ravnatelj ptujskega muzeja tov. Fran Gumilar je dober poznavalec pokrajine ob Muri, zato je tokrat bil izredno dobrodošel tolmač in pojasnjevalec.

Tudi v Pomurju ima sleherni državljan

mnogo možnosti za izobraževanje

Letos je v načrtu veliko zanimivih tečajev

Že nekaj let so v Pomurju z večjim ali manjšim uspehom organizirali razni forumi, društva in kolektivi najrazličnejše tečaje, ki naj bi vzgajali in izobraževali delavce in člane prosvetnih društev. Letos je v načrtu veliko zanimivih tečajev, ki bodo trajali tudi dalj časa. Razen jezikovnih in ostalih tečajev pa je predvidena tudi večerna gimnazija, vendar doslej še ni bilo dovolj prijav, tako da ni mogoče določiti, ali bo ta večerna gimnazija (v Murski Soboti) obsegala tudi višje razrede ali samo nižje.

Lani so bili v Murski Soboti, Cankovi, Ljutomeru in še ponekod tečaji nemškega in angleškega jezika. Letos bodo v teh krajih in morda še v kakšnem večjem kraju, kjer jih lani ni bilo, poleg nadaljevalnih tečajev tudi začetni. Vse jezikovne tečaje organizirajo v glavnem delavsko prosvetna in prosvetna društva.

Predviden je tudi tečaj stenografije — predvsem nadaljevalni, po potrebi tudi začetni. Važen je upravno administrativni tečaj s posebnim poudarkom na slovenščini. Ta tečaj je namenjen v prvi vrsti uslužbencem, ki mnogokrat ne obvladajo jezika, ki ga v vsakdanjih administrativnih poslih najbolj rabijo. Oba tečaja: stenografije in administrativno upravni tečaj sta v organizaciji sindikata državnih uslužbencev. Zadružni tečaji v Murski Soboti, Radgoni, Lendavi in Ljutomeru bodo trajali po pet dni in obsegajo organizacijo kmetijske proizvodnje in reorganizacijo zadružništva. Te tečaje je pripravila in jih bo izvedla Zadružna zveza.

Zelo pomembni so tečaji za klube delavskega upravljanja v vseh štirih mestih Pomurja. Te tečaje pripravlja okrajni sindikalni svet. Program je zelo obsežen, obsega osnove politične ekonomije, upravljanja sodobnega gospodarstva, notranjo organizacijo podjetja, ureditev podjetja, delovne norme, družbeni plan, vse o delavskem svetu, delavski zakonodaji, zaščiti dela, planskem gospodarstvu, nagrajevanju in podobno.

Razen teh tečajev so predvideni še tečaji za žene, tako politični, za zdravst. zaščito otrok, gospodinjski, tečaji domače obrti, za konserviranje, stalni gospodinjski tečaji, zdravstveni tečaji, tečaji za delavsko žensko mladino in tečaji prve pomoči.

Prosvetna društva v okraju bodo samo pripravljala tečaj za knjižničarstvo. Tak tečaj je predviden enoten za ves okraj in obsega predvsem tehnično in organizacijsko delo v knjižnicah. Za delavce Nafte, kjer je pomanjkanje kvalificiranih delavcev, pa bo tečaj za polaganje izpitov za kvalifikacijo. Takšni tečaji so možni tudi drugod.

Poleg vseh že naštetih tečajev pa bodo v okraju še seminarji za mladino, za mladinske funkcionarje, za mlade zadružnike, za sekcije žena zadružnic, za vodje gospodinjskih tečajev, za občinske svete, za šolstvo, seminarji z novo izvoljenimi šolskimi odbori po občinah in z vaškimi odbori Rdečega križa.

Snov, zajeta v vseh teh tečajih in seminarjih, je tako obsežna, da smo ji dolžni vse pozornosti. Toda sindikalne podružnice so se vse doslej mnogo premalo potrudile, da bi obširneje obravnavale vsebino tečajev in seminarjev in tako vzbudile zanimanje pri članih. Žal je že znana resnica, da dopisi s takšno, pa tudi drugačno vsebino, radi ostanejo v predalih katerega izmed odbornikov podružnice. Sicer pa je to tudi stvar Socialistične zveze delovnih ljudi in prosvetnih društev, predvsem po občinah, kjer je sindikat mnogo manj razširjen.

Namesto ocene umestno razmišljanje

Ni prvič, da smo videli na soboškem odru zahtevna dramska dela, katerih izvedba terja od igralcev veliko prizadevnosti tudi v večjih mestih in v poklicnih gledališčih, tem več težav pa imajo z njimi amaterska gledališča, da ne govorimo o dramskih skupinah DPD Svoboda. Moramo priznati, da so soboški igralci svojo težko nalogo že večkrat izredno dobro rešili, zato so se tudi odločili za Calderonovo veseloigro Dama-Škrat in z njo začeli letošnjo sezono. Veseloigra je pisana v verzih, kot vse klasične stvaritve, kar je še ena težava več. Hkrati pa so se nam predstavili novi igralci, katerih doslej še nismo videli na soboškem odru. Režiser Jože Zrim je imel torej toliko več truda, preden se je lahko predstavil občinstvu s svojo igralsko skupino.

Ob tem je zanimivo ugotoviti, da je bila pred tem predvidena premiera Borove: Kolesa temé, toda izvedba je bila onemogočena zaradi pomanjkanja igralcev. V programu občinskega praznika v Murski Soboti je drama Mire Pucove: Svet brez sovraštva. Do konca leta naj bi bila še dva odrska nastopa dramske sekcije DPD Svoboda. Takšna je zamisel gledališkega sveta tega društva, ki je skušal določiti repertoar, razpisati abonma in sploh sistematizirati delovanje gledališkega življenja v Murski Soboti. Žal načrt že v prvi točki (Bor: Kolesa temé) ni uspel, čeprav je bil zelo razveseljiv in zelo mnogo obetajoč. Kot rečeno, je nastopilo takoj v začetku vprašanje igralcev. Gledališki svet se je v skladu z vsem že naštetim odločil za ločeno delovanje kar štirih režiserjev, ki so se doslej uveljavili med najboljše soboške igralce. Štirje režiserji, torej štiri samostojne igralske skupine.

V Murski Soboti je sicer lepo število igralcev in še več takšnih, ki čutijo veselje do igranja, toda izkušenj imajo malo. Tukaj je zastavljeno vprašanje kvalitete, ob čemer je treba poudariti, da gledališkemu ustvarjanju množičnost ne more nadomestiti umetnosti. To pomeni, da je treba misliti tudi na to, da je soboško občinstvo že zelo zahtevno in da Pomurje zahteva eno osrednjo družino, ki se bo lahko lotila tudi najtežjih dramskih del. Nekoč smo že govorili o tem, da imamo v Soboti takšne igralce, ki so lahko osnova amaterskemu gledališču. To osnovo smo torej z novo ureditvijo razdrobili na štiri enake dele morda zelo dobrih diletantskih družin, toda še vedno samo diletantskih družin.

Rekli smo, da smo videli na soboškem odru že tudi ljudi, ki so se sijajno obnesli in nam lahko še zdaj pripravijo izredna doživetja, če se hočejo pojaviti pred svojim občinstvom, žal pa so ti naši najboljši ljudje zapustili oder in se mu odtegujejo z mnogimi opravičili o prezaposlenosti v službah, kar pa jih naposled nikakor ne more povsem opravičiti. Morda jih opravičuje tudi težavno in včasih naporno delo v času vadb — zato ker je pač v dvorani telovadcev vedno dovolj hrupa, da razbija osredotočenje onih na odru. Ta težava s pomanjkanjem odra, namenjenega izrecno dramski skupini, je vsekakor resna ovira, toda ne nepremagljiva, čeprav podaljšuje čas študija.

Občinstvo navadno ne ve za težave, ki jih imajo igralci in režiser, pa če tudi vedo za te težave, nikakor ne moremo pričakovati, da bo občinstvo igralce opravičevalo zaradi tega. Gledalci ocenjujejo pač to, kar vidijo, gledalci vedno ocenjujejo to, kar jim igralci lahko nudijo, vedo pa prav dobro tudi to, koliko lahko zahtevajo od njih, saj so jih skozi desetletja sami vzpodbujali v zahtevnosti, sami so jim oblikovali okus in odnos do umetnosti. Na to so lahko ponosni, toda s tem so se pri gledalcih tudi zadolžili, torej jih ne bi smeli razočarati.

Toliko namesto ocene Calderonove veseloigre Dama-Škrat v začetku soboške gledališke sezone. Morda še pripomba: vsak načrt zahteva tudi polno mero doslednosti.

VS

Radgonska Svoboda

je že globoko zasadila lopato . . .

Te dni je bil že peti redni občni zbor radgonske Svobode, ki je prav gotovo najstarejša Svoboda v Pomurju. Člani so za svoj občni zbor dodobra napolnili svojo dvorano in z zanimanjem sledili obračunu kulturno-prosvetnega dela v l. 1956, ki ga je podal predsednik društva tov. Zlato Pavlica.

V radgonski Svobodi deluje aktivno 215 članov, od teh je 83 članov mladinskega pevskega zbora nižje gimnazije. Prav bi bilo, če bi se v društvo vpisalo še več delavcev, saj je Svoboda namenjena prav njim. Od vseh radgonskih podjetij ima v društvu največ delavcev Vinogradniško podjetje, najmanj pa radgonska opekarna. Vsekakor bo potrebno, da bo tudi v bodoče ostala Svoboda žarišče kulturnega življenja v Radgoni.

Med najbolj agilnimi sekcijami je bila pevska sekcija, saj je nastopila z mladinskim pevskim zborom od občnega zbora, ki je bil februarja, 25-krat. Mladinski pevski zbor je koncertiral tudi na Koroškem v Avstriji, kar je za majhno Radgono vsekakor lep uspeh. Oba zbora je posnel Radio Ljubljana, mladinskega pa tudi Radio Celovec.

Prav pridna je bila tudi dramatska sekcija, ki je dala v pretekli sezoni 9 predstav, od katerih je bilo sedem gostovanj. Prav bi bilo, če bi dramatska sekcija še razširila krog svojih sodelavcev, kar velja tudi za pevsko sekcijo.

Ostale sekcije so bile pri svojem delu manj prizadevne, čeprav so kazale ob začetku sezone resne namene. Več bi lahko napravila lutkovna sekcija, pa tudi izobraževalna, čeprav si je zastavila ob začetku sezone obetajoč program.

Koristno izobraževalno delo je opravila tudi knjižnica radgonske Svobode, ki šteje 1081 knjig. Knjižnica je založena z vsemi sodobnimi literarnimi deli, med katerimi ne manjka tudi knjig politične vsebine. Med bralci so najbolj prizadevni dijaki radgonske gimnazije, ki vsak teden skoraj povsem izpraznijo police mladinske literature. Vodstvo knjižnice pa iskreno želi, da bi se našlo tudi med radgonskimi delavci nekaj več bralcev. Za uspešnejše delo knjižnice bo v bodoče žrtvovala knjižničarka tudi nedeljsko dopoldne, predvsem za bralce iz okolice Radgone.

Za novo sezono si je zastavila radgonska Svoboda precejšnje naloge. Tako namerava dramatska sekcija naštudirati 4 nova dela; med prvimi bo najnovejša komedija Cvetka Golarja Slepe miši. V Prešernovem tednu pa bo pripravila skupno z recitacijsko skupino večer slovenske besede. Pevci bodo pripravili spored, ki naj bi zadostoval za celovečerni program, poleg tega pa bo povečal svoje delovanje tudi moški kvintet, ki je dosegel že v preteklem letu prav lepe uspehe. Občni zbor je tudi želel, da bi znova zaživel mešani zbor, ki je prenehal delovati pred dvema letoma. Zborovalci so bili prepričani, da bodo pevke razumele željo društva in pripomogle še k večjemu napredku pevske kulture v G. Radgoni.

Posebno nalogo si je zastavila izobraževalna sekcija, ki namerava imeti v bodoči sezoni vsaj 10 kvalitetnih predavanj. Poleg tega bo še tečaj iz slovenskega pravopisa in tečaj za politično ekonomijo.

V radgonski Svobodi bo zaživel tudi tamburaški zbor, ki je deloval dosedaj pri sindikalni podružnici vinogradniškega posestva. Znova bo pričelo delovati tudi lutkovno gledališče, ki je na žalost pionirjev v pretekli sezoni dalo kaj malo od sebe.

Po poročilih se je razvil živahen razgovor, ki se je sukal največ okrog zaključkov zadnjega zborovanja predsednikov Svobod v Ljubljani. Tudi v Radgoni mora zadihati Svoboda novo življenje. Vse zastarele oblike kulturno-prosvetnega prizadevanja morajo prenehati in osebnim ambicijam nekaterih »svobodašev« mora biti kraj.

Ob koncu je izbral občni zbor novi odbor, katerega bo uspešno vodil tudi vnaprej dosedanji predsednik tov. Zlato Pavlica, ki si že vrsto let prizadeva za kulturni napredek obmejne Radgone.

Učitelji iz Vojnika so obiskali G. Radgono

Učitelji iz občine Vojnik so priredili dvodnevno ekskurzijo po Pomurju. Obiskali so Ptuj, Ljutomer, Mursko Soboto in se na svoji poti ustavili tudi v Gornji Radgoni, kjer so si najprej ogledali radgonski grad, posebno šolske prostore, z grajske verande pa so si ogledali Pomurje, Apaško kotlino in ostale predele naše vzhodne Slovenije. Ker je bila ta dan v Radgoni kmetijska razstava, so si učitelji ogledali tudi razstavljene pridelke. Mnogo učiteljev je videlo prvič več vrst grozdja, ki ga v Savinjski dolini pač ni mogoče videti. Za povratek so se okrepčali še na vinskem razstavišču, kjer so spoznali pristno prleško kapljico, ki jo sicer poznajo v glavnem le po imenu.

Za ekskurzijo je bilo treba precej denarja. Kot so učitelji dejali, so si ga največ zaslužili na ta način, da so naštudirali Cankarjeve Hlapce in jih igrali po vsej Savinjski dolini. Nekaj jim je dala tudi občina, avtobus pa je dala na razpolago celjska cinkarna. Dobro razpoloženi gostje so se vračali domov skozi Videm v svojo »hmeljsko« Savinjsko dolino.

Peskovčani so ponosni

»Srečni in ponosni smo, ker smo si zgradili gasilski dom« — slišiš v Peskovcih, če se pomudiš med vaščani.

Vas šteje samo 57 hiš in 127 volivcev, toda kljub temu so si v glavnem sami postavili dom. Nekaj so za njega nabrali tudi v okolici. V domu ne bo samo spravišče za gasilsko orodje, marveč tudi dovolj prostora za razna predavanja in izobraževanje v zimskem času. Dosedaj se namreč niso imeli kam djati, če se je bilo potrebno zbrati.

Gasilski dom so svečano odprli v nedeljo.

E. D.

Posvetovanje konservatorjev v M. Soboti se nedvomno uvršča med tiste plodne povojne razgovore, ki so že ali pa še bodo mnogo koristili Pomurju. Na sliki: Delovno predsedstvo (v sredini del. preds. prof. Teply).

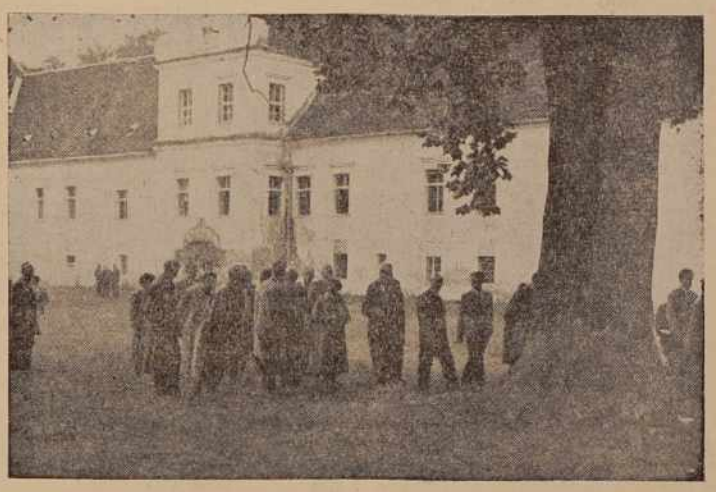

Tudi v rakičanskem gaju so se ustavili. Razen grajskega poslopja je napravilo nanje ugoden vtis tudi staro, mogočno drevo divjega kostanja.

Zborovanje konservatorjev v M. Soboti je bilo tudi izredno plodno zaradi živahnih osebnih stikov in izmenjav strokovnih mnenj med znanstveniki in kulturnimi delavci. Na sliki: Predsednik Kluba kulturnih delavcev Pomurja prof. Franc Zadravec, akademik dr. Milko Kos in rojak Fran Gumilar v razgovoru.

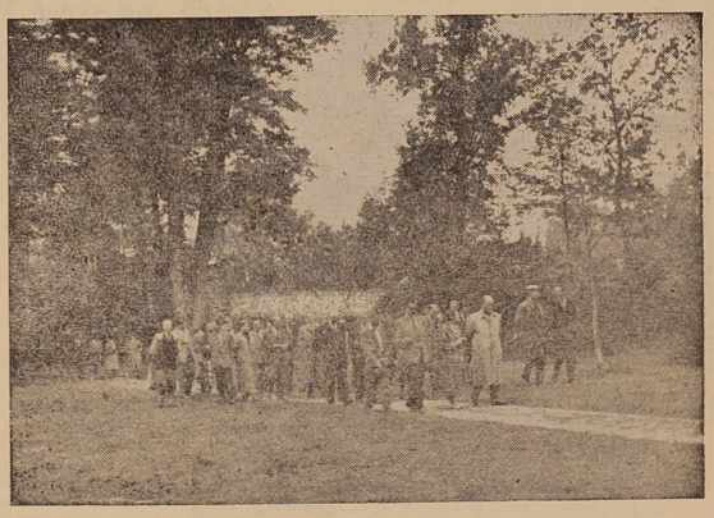

Po zborovanju so se udeleženci podali po pokrajini. Obiskali so številne kraje in si ogledali kulturno-zgodovinske znamenitosti. Na sliki jih vidimo, ko se sprehajajo po beltinskem parku.

Zapiski o zadrugi pri Gradu

Ni vse tako kot izgleda

V kmetijski zadrugi Grad je nastal spor v upravnem odboru. Tam pravijo, da je vzrok ukinitev dveh zadružnih trgovin. Član upravnega odbora prizadete vasi Motovilci je začel prigovarjati zadružnike, naj izstopijo iz te zadruge in se pridružijo zadrugi Kuzma. Član upravnega odbora za Vidonce pa je po nekaj zaostrenih sporih v odboru izstopil iz odbora. Vse to zaradi ukinitve dveh zadružnih trgovin. Tako zatrjujejo pri Gradu. Poročila našega notranjepolitičnega urednika pa so drugačna:

Člani kmetijske zadruge Grad so že dolgo časa izražali pomisleke o prizadevnosti uprave svoje zadruge. Njihova opažanja so bila vedno zelo kritična, toda zdelo se je, da nimajo dovolj resne osnove. Tudi letošnji izredni občni zbor je izzvenel v tem duhu. Neinformirani opazovalec bi menil, da je to izraz nergaštva in odpora napram zadružni misli. Morda bi jih celo obsojal zaradi tega, ker so zavračali zaključke, ki jih je pripravilo in utemeljevalo knjigovodstvo. Toda na dnevnem redu je bila zguba zadruge. Ta zguba dosega številko 700 tisoč. Samo nekaj tisočakov je manj od te zaokrožene številke.

Knjigovodstvo zadruge je nastopilo proti nerentabilnim trgovinam. Sklep knjigovodstva je sprejel upravni odbor in ga zagovarjal prav po svoje. Izredni občni zbor sicer ni uspel, naslednji zbor je bil brez obiska, tretji, na katerega je prišlo od petsto članov le 70, pa je odločil, da bo zadruga zaprla poslovalnici v Vidoncih in Motovilcih. Tako je bilo tudi storjeno z zagotovilom, da bo ob koncu leta imela zadruga še nekaj dobička namesto zgube. Hkrati s tem je bilo odpuščenih nekaj odvečnih uslužbencev. Slednje zadružniki odobravajo. Zguba zadruge pa je kar naprej na dnevnem redu, saj so člani pošteno plačali deleže po tisoč dinarjev.

Zanimiv je zagovor, ki so ga osvojili v upravi zadruge. To so splošna obeležja Goričkega, da domačije, raztresene po teh idiličnih gričih, še nimajo elektrike, da gre od tod vsako leto največ sezonskih poljedelskih delavcev, da so prometne zveze slabe in drage, da je zemlje malo in veliko ljudi, kar pomeni siromaštvo... Tako na Goričkem, pa tudi pri Gradu, občini sredi Goričkega. Tudi tukaj ni dobro stoječih kmečkih družin, če ne maramo govoriti o izjemah. To pomeni, da ne moremo govoriti posebej o živinoreji, posebej o poljedelstvu, posebej o sadjarstvu, ker je vse to združeno na zaplatah zemlje kočarjev in bajtarjev z dva, tri orala njiv, gozdov in sadovnjakov ali pa ima »posestnik« le vrt okrog hiše in se preživlja še z opravljanjem obrti.

Vse to je tako resnično, kot so resnični prekmurski ljudje, znani po prizadevnosti in marljivosti; toda zaradi tega zadruga ni brez bodočnosti niti obsojena na životarjenje. O tem so si zadružniki bolj na jasnem kot pa celotna uprava zadruge, zato jo tudi obtožujejo s tem, da izstopajo iz zadruge in iščejo pota v druge. Vse to opozarja samo na to, da zadruga ni na pravi poti in da ne dosega svojega namena. Pod videzom gospodarjenja v zagati je precej zaostren politični problem. Obtožbe, ki krožijo po vaseh; očitki upravnemu odboru in uslužbencem zadruge, so trkanje na njihovo zadružno zavest in sosocialistično moralo. Torej ni dovolj razpravljati samo o pokazateljih knjigovodstva, temveč tudi o poti do teh številk. Občinski komite Zveze komunistov je začel razpravljati o problemu zadružništva drugače, kot pa so bili tega vajeni na upravnem odboru zadruge. Dobiček prejšnjih let je bil tako slepljiv, da se nihče ni vprašal za rentabilnost posameznih odsekov. Šele letos je vsem jasno, da so vsi ti dobički rezultat uspešnega trgovanja z lesom in sploh ugodnih cen lesa. Letos dobička ni zato, ker je prevzelo trgovino z lesom zadružno trgovsko podjetje Agromerkur v Murski Soboti. Zadruga je komisionar in dobi od iztržka le nekaj procentov — sicer bi se še vedno ukvarjala le s trgovino z lesom in nič s kmetijstvom in pospeševanjem kmetijstva, kar je pravzaprav njeno osnovno delovanje.

Ali je upravni odbor zato, da se ukvarja z vsemi podrobnostmi poslovanja? Tako je zastavil vprašanje Občinski komite Zveze komunistov. Upravni odbor zadruge pa se je vse doslej ukvarjal prav s tem. To pa je delo upravnika zadruge, moža, ki bi naj bil kmetijski strokovnjak, organizator in družbi predan človek. Upravnika pa zadruga nima. Prav tako kot nima upravnika, ne ve, kakšne uslužbence ima zaposlene. V personalnih mapah manjkajo življenjepisi, potrdila o nekaznovanju in podobni dokumenti, brez katerih si pravzaprav ne moremo zamisliti zaposlitev novega, predvsem neznanega človeka. Vsepovsod je bilo pač preveč po domače in vsakdo si je lastil tuje pristojnosti. Menda tudi nadzorni odbor nikdar doslej ni izvrševal svoje dolžnosti, tako kot bi moral. Skratka, zadrugi pri Gradu je potreben prepih.

V prihodnji številki: V POSLOVALNICI štev. 2.

Občni zbor KZ Rogašovci

Brez izgube - dobička

Kmetijska zadruga v Rogašovcih je v prvem polletju še kar dobro gospodarila. Na občnem zboru so ugotovili, da nimajo ne izgube ne dobička. Sicer je res, da je trgovina imela 200 tisoč din izgube, kar pa so pokrili z dobičkom od odkupa in traktorskih storitev.

Nekaj kritičnih misli z zbora: zadružniki niso povsem zadovoljni s storitvami podjetja »Agroservis«, katerega mehaniki so bolj površno popravili zadružni traktor. Semenska služba naj bi jim v bodoče pošiljala tako semensko blago, ki je primerno za njihovo zemljo. Želijo si tudi več pomoči od strokovnjakov OZZ, ki le redkokdaj zaidejo v njihove kraje.

Najbolj uspešno so delovali sadjarski, živinorejski in poljedelski odsek. Mnogi kmetovalci pa ne razumejo, da čebelarstvo pomaga sadjarstvu in kmetijstvu, saj čebele oprašujejo razne rastline, in še vedno menijo, da imajo od čebelarjenja korist samo posamezniki.

V zimskih mesecih bodo oživili tudi sekcijo žena in priredili več strokovnih tečajev.

Na zboru so poleg že odobrenih sto tisočakov namenili še 50 tisoč din za ureditev slatinskega vrelca in odvodnega kanala v Nuskovi.

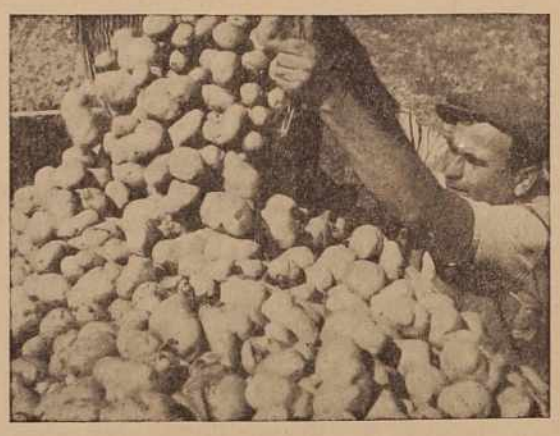

Horuk... vse moči je zbral mož, da je zvrnil koš debelih krompirjevih gomoljev na voz. Krompir sorte »Merkur« je dal letos rekordni pridelek — tako pravijo tudi nekateri kmetovalci ravenskih Gomilic.

Inž. Jože Rihar:

Praktično čebelarstvo

Naši čebelarji so že dolgo pogrešali čebelarsko učno knjigo, t. j. delo, ki bi na poljuden, pregleden in razumljiv način vsebovala vse temeljno znanje, ki je potrebno praktičnemu čebelarju. Tudi izkušeni čebelarji potrebujejo priročnik za izpopolnjevanje svojega znanja, saj pri nas kljub dolgi in slavni tradiciji čebelarstvo ne napreduje tako, kakor bi bilo želeti.

V zadnjih letih se skoraj redno, zlasti v zimskih mesecih, pojavljajo hude izgube na čebeljih družinah, ki jih povzroča pomanjkljivo znanje. Da bi pripomogli k odpravljanju slabosti, je izdala te dni založba »Kmečka knjiga« v Ljubljani priročnik inž. Jožeta Riharja Praktično čebelarjenje.

Na 510 straneh opisuje znani čebelarski strokovnjak vse, kar je potrebno vedeti praktičnemu čebelarju. V posameznih poglavjih je opisana kratka zgodovina čebelarstva, pomen čebelarstva za narodno gospodarstvo, pomembnosti iz življenja čebeljih družin, čebelja paša, čebelarski inventar, oskrbovanje čebeljih družin, bolezni čebel, čebelni škodljivci, zaščita rastlin in zastrupitve čebel, čebelji proizvodi, to in ono v pomoč začetniku in posebna poglavja iz čebelarstva. Ob koncu so navedeni tudi viri. Zbrano gradivo pojasnjuje 158 slik in risb.

Cena je 850 din za knjigo, vezano v polplatno.

Konference gostincev v vseh pomurskih občinah

Za še kulturnejšo in solidnejšo postrežbo

V ospredju razprave sta bila v glavnem dva problema: opravljanje gostinskih storitev izven poslovnih prostorov (družbene organizacije in društva) in točenje alkoholnih pijač v trgovini na drobno in poslovalnicah kmetijskih zadrug.

Povsod so ugotavljali, da prireditve društev in množičnih organizacij niso vedno na dostojni kulturni stopnji: večkrat so v neprimernih prostorih in brez strokovnega vodstva, temu podobne pa so seveda tudi usluge. Po mnenju gostincev bi bilo potrebno zahtevati za te prireditve vse tiste pogoje, ki so uveljavljeni v gostilnah.

Zadruge in trgovine na drobno točijo vino v zaprtih steklenicah. Za prodane alkoholne pijače sicer plačujejo 10-odst. prometni davek, medtem ko so oproščene plačevanja 7-odst. lokalnega davka, ki pa ga gostilne morajo plačevati. To nesorazmerje v obveznostih bo potrebno odpraviti, s čimer so se strinjali tudi predstavniki občin, ker je prej podpora prekomernemu uživanju alkoholnih pijač kot pa lojalni konkurenci. Sedaj je namreč večkrat tako, da kupujejo posamezni ljudje, ki so vdani pijančevanju, neomejene količine alkoholnih pijač, namesto da bi denar izdajali za druge, veliko bolj potrebne predmete. Nekatere zadruge so tudi prekomerno založene z alkoholnimi in brezalkoholnimi pijačami (seveda jih kreditirajo), medtem ko bolj potrebnih potrošnih predmetov nimajo vedno dovolj na zalogi, ali pa je izbira premajhna. So pa tudi primeri, da v nekaterih trgovskih lokalih točijo alkoholne pijače na drobno, kar je sploh zabranjeno, a inšpekcijski organi niso toliko sposobni, da bi take pojave odkrivali in jih tudi preprečevali z ustreznimi ukrepi.

Na pobudo zadnjega občnega zbora Okrajne gostinske zbornice so bile septembra konference gostincev v vseh desetih pomurskih občinah. Konferenc so se udeležili tudi zastopniki ObLO, ki so z zanimanjem sledili razpravam in se tako seznanili s konkretnimi problemi v gostinstvu.

Udeležba na konferencah je bila 83-odstotna. V Martjancih se je konference udeležilo največ članov (86 odst.), v Cankovi pa najmanj (50 odst.).

Gostinci so na konferencah ponovno predlagali, naj bi tudi trgovine in kmetijske zadruge plačevale lokalni davek od prodanih alkoholnih pijač, s čimer bi bilo odpravljeno nesorazmerje, ki sedaj zelo žuli gostilne v Pomurju.

Zdaj pa še nekaj problemov iz posameznih občin!

MARTJANCI: **V Bogojini ustanoviti gostilno, ki je potrebna zaradi razvoja naftne industrije v okolici, v Gor. Moravcih pa odpreti turistično postojanko in postaviti razgledni stolp. Ta kraj je zelo primeren za izlete.**

GRAD: **Urediti grajsko poslopje in park. Grad se lahko razvije v prijeten letoviščarski kraj.**

LENDAVA, GOR. RADGONA in VIDEM: **Skupni problem so vinotoči pri zasebnikih. Proti temu pojavu se bo treba odločneje boriti. Zasebni vinogradniki naj ne bi točili alkoholnih pijač izpod 5 litrov. V Radgoni ni podjetja za odkup vin. Ta posel naj bi prevzela kmetijska zadruga, ki že ima potrebna skladišča in strokovnjake. Razen tega je med gostinci tudi težnja po pavšaliziranju davkov.**

BELTINCI: **Pavšalizirati bi bilo potrebno tudi prometni davek in ne samo davek na dohodek.**

M. SOBOTA: **Gostilne se borijo za investicijska sredstva, ki so jim potrebna za preureditve in modernizacijo lokalov. Nekateri lokali so namreč zelo zastareli. Nekateri gostinci še vedno točijo alkoholne pijače v raznih krajih. Pojav je potrebno enkrat za vselej odstraniti.**

LJUTOMER: **Pavšalni davek naj bi predpisovali v odstotkih in ne z določenimi zneski.**

V nekaterih gostilnah (zlasti na podeželju); je še dosti primerov nekulturne postrežbe in slabih uslug. Gostilne so dolžne dajati hrano tudi abonentom in prehodnim gostom. Veliko bolj je potrebno uveljavljati preventivne ukrepe proti pijančevanju: ne dajati alkoholnih pijač vinjenim gostom in mladim ljudem.

Gostinci prihajajo zelo pogosto v stik z našimi državljani, zato morajo biti kulturni ljudje in pravi socialistični delavci. Strokovno izobraževanje in usposabljanje za brezhibno poslovanje je zatorej ena njihovih primarnih dolžnosti — je zelo priporočal soboškim gostincem tudi sekretar OO SZDL tov. Jože Gričar.

Končno pa so pomurski gostinci tudi izrazili željo, naj bi bile take konference vsaj dvakrat na leto, kar bi prav gotovo veliko prispevalo k še boljšemu sodelovanju in stikom med Zbornico in njenimi člani. L. B.

Prostovoljci pri kopanju in čiščenju jarkov v okolici Rogašovec.

V Fokovcih so odprli zadružni dom

30 kub. metrov lesa, 1.200 delovnih ur in 60 brezplačnih prevozov so prispevali zadružniki v Fokovcih za svoj dom, ki so ga odprli pred kratkim in v katerem bodo odslej tudi poslovni prostori zadruge in pošte.

Strokovno delovno silo in ostali material so plačali s sredstvi iz posebnega namenskega sklada. Pripravljao že tudi material za drvarnico in garažo, ki bo kmalu gotova.

Zadruga pa bi lahko še mnogo več storila za napredek kraja, če bi imela večji poslovni okoliš.

*

Predzadnjo nedeljo so imeli zbor volivcev. Na njem so se pogovarjali o elektrifikaciji. Daljnovod in transformatorsko postajo so gradili družno s prebivalci Sela. Nekaj še dolgujejo. Polovica vaščanov že ima napeljave v svojih poslopjih. Imajo tudi potrebne drogove. Svoj kraj nameravajo Fokovčani elektrificirati v najkrajšem času. J. E.

dala 200 tisočakov, delo pa je organiziral krajevni odbor. 16-metrski most so popravili v rekordnem času — v petih dneh. Vaščani so pri delu kajpak pridno pomagali.

S.

Uspeh elektrifikacije v Prekmurju:

Po osvoboditvi 6, letos že 56 transformatorjev

Kakor vsa prejšnja leta, tako je bilo tudi letos v krajih ob levem bregu Mure elektrificiranih precej krajev. Do septembra je bil zgrajen daljnovod v sledečih krajih: Kančovci—Ivanjšovci in Motvarjevci—Kobilje. Ta daljnovod z napetostjo 10 KV je dolg 10,5 km.

Do sredine septembra je bilo na novo priključenih tudi 5 transformatorskih postaj: Gomilice, Kobilje, Selo, Gerlinci in Kančovci. Te transformatorske postaje napajajo naslednja krajevna omrežja: Gomilice, Brezovica, Kobilje, Selo, Gerlinci; trafopostaja Kančovci pa napaja omrežje v Kamovcih, Lončarovcih in Ratkovcih. Skupno meri to omrežje nizke napetosti okrog 35 km. Razen teh 5 transformatorskih postaj je predvidenih letos še 7 drugih, med temi bo najprej priključena v omrežje transformatorska postaja v G. Bistrici.

Med doslej opravljena dela spada tudi obnova električnega omrežja v Ciril-Metodovi in Partizanski ulici v Murski Soboti in v Partizanski ulici v Lendavi.

Letos v jeseni bodo zgradili tudi transformatorsko postajo za vasi Ljupovci in Bratonci, s čimer bodo znatno razbremenili beltinsko omrežje. V mesecu oktobru in delno tudi v novembru, kolikor bo pač dopuščalo vreme, bodo postavili še drogove v Hotizi, Kapci in v Gaberju ter dokončali omrežje v Nedelici.

Elektro Maribor — obrat Murska Sobota je porabil letos okrog 9 milijonov dinarjev za nabavo strojev za transformatorske postaje. Za omrežja nizke napetosti so povsod največ prispevali prebivalci sami, nekaj pa so dali tudi občinski ljudski odbori. Daljnovodi so bili zgrajeni s sredstvi okrajnega investicijskega sklada, ki letos predvideva za elektrifikacijo okrog 20 milijonov dinarjev. Točnejši prikaz vseh porabljenih sredstev za elektrifikacijo pa bo mogoč šele ob koncu leta, ko bodo vsa, za letos predvidena dela, končana.

Pri letošnji elektrifikaciji je bilo največ težav z jekloaluminijasto žico za omrežje visoke napetosti. Pomanjkanje te žice je včasih oviralo nemoteno delo.

Razdelilnik v Mačkovcih je še vedno vprašanje št. 1 pri elektrifikaciji dobršnega dela Goričkega. V nekaterih vaseh na Goričkem so uredili hišno napeljavo, drugod pa pripravili v ta namen potreben material, tako da bo ta predel našega okraja hitro elektrificiran, kakor hitro bo postavljena v Mačkovcih razdelilna postaja, za katero bo potrebnih nekaj manj kot 20 milijonov dinarjev.

Vsa dela, opravljena po letošnjem elektrifikacijskem načrtu, bodo znaten prispevek k elektrifikaciji Prekmurja, saj bo za prihodnja leta ostal brez elektrike samo še del Goričkega ter nekatere posamezne vasi Dolinskega in Ravenskega.

»Terezijin« sejem v M. Soboti — bil je v ponedeljek, vendar pa ni tako uspel kot prejšnja leta. Morda pa ljudje ne dajo več toliko na te prireditve?

„Sunce na žnjori" tudi v Gor. Bistrici

Že pred vojno so Bističanci nameravali elektrificirati svoj kraj. Toda to so bile samo sanje. Tudi po osvoboditvi so večkrat »popisovali«, vendar dalje niso prišli. Vodilni ljudje so se slabo odrezali. Ko pa so leta 1954 zgradili daljnovod in ko je zasvetila Vel. Polana in druge vasi v sosečini, so se tudi Bističanci vedno bolj nagibali k elektriki. Medtem ko so v nekaterih okoliških vaseh menili, da jim bodo »sunce na žnjori« pripeljali kar iz M. Sobote, so v Gor. Bistrici ob novem letu uzakonili sklep: začeli bomo s svojimi sredstvi!

Predsednik vaške SZDL Stefan Vučko je skupaj s Kelencem, Sčrbičem in drugimi dobrniki popeljal vaščane k napredku. Navedli bi lahko trideset imen, vendar pa je med njimi najbolj marljiv in vztrajen tov. Stefan Sčrbič, ki je pri svojih 55 letih najaktivnejši vaški odbornik.

Po vztrajnem delu je v nedeljo še ena pomurska vas — Gor. Bistrica — prvič zasvetila z električno lučjo.

. . . IN NOVI MOST ČEZ STRUGO MURE

je zrasel kot goba po dežju. Visel je že takorekoč »v zraku« in vzbujal strah voznikom in vaščanom, ki so morali čez Gornji brod. Tudi za popravilo mostu se je zavzel vaški odbor SZDL. Beltinska občina je

ŠKOTSKA PRIDIGA

Nek škotski duhovnik se ni mogel odpraviti dolgih pridig. Nekoč je govoril o malih in velikih prerokih. Velikim je že posvetil 40, malim pa 20 minut, ko je rekel:

»Sedaj pa prihajam k mojemu ljubljencu, o katerem posebno rad govorim. To je Malahija. Kaj naj storimo z Malahijo? Kam ga naj upretimo? Katero mesto mu naj damo?«

Tu mu je iz klopi zakričal nek stari Škot:

»Dajte mu moj prostor, prečastiti. Jaz grem domov.«

Prav bi bilo . . .

...če bi pri čiščenju Kobiljskega potoka očistili tudi strugo pod mostom v bližini naftine delavnice. Neodtekajoča voda, ki se zbira pod mostom, že iz higienskih razlogov ni priporočljiva.

...če bi na lendavskih in okoliških šolah namestili napisne table, kajti pouk se je začel že pred mesecem.

...če bi v Kapci na novozgrajeni gasilski dom namestili žlebove. Več kot deset mesecev že dež uničuje zidove in lesno konstrukcijo. Brizgalna pa stoji v nezaprtem prostoru.

...če bi odgovorni činitelji priskočili na pomoč članom zadruge v Mostju, ki bi rabili sejalni stroj in ga ne morejo dobiti.

...če bi z južne strani pri vhodu v Lendavo namestili napisno tablo. S severne strani pa odstranili napis »Dolnja Lendava«, ki uradno že eno leto ne obstoja.

...če bi se nekdo pozanimal, kako je bilo s telečjo hrbtenico, ki jo je pred nedavnim pes ukradel iz kuhinje v hotelu »Triglav« in so jo pozneje spekli in dali gostom.

...če bi poklicali na odgovornost gospodarja v Lendavskih goricah št. 447, kjer dva šolarja spita že dalj časa v kravjem hlevu.

...če bi z nekaterih hiš v Dolgi vasi po desetih letih svobode odstranili madžarske hišne table, ki so jih dobili med okupacijo.

...če bi v Lendavi začeli misliti na izmenjavo glavnega plinovoda še v jeseni, ne zopet sredi zime, kot je bilo to lani.

...če bi na nogometnih tekmah v Lendavi vročekrvneže, ki ne znajo obvladati samega sebe, postavili za ograjo. Komentar k temu ni potreben!

Srečanje šahistov Pomurja

V nedeljo so se zbrali v Murski Soboti šahisti iz vsega Pomurja. V počastitev občinskega praznika so priredili šahovski brzoturnir. Tekmovanja se je udeležilo 8 društev. Vsako društvo je štelo 5 članov. Prvo mesto so odnesli šahisti iz Lipe, drugo šahisti iz Murske Sobote, tretje šahisti iz Kroga in četrto šahisti murskosoboške gimnazije.

Socialno zavarovanje privatnih obrtnikov

Zadnja seja upravnega odbora Obrtne zbornice v M. Soboti je bila posvečena razpravi o socialnem zavarovanju privatnih obrtnikov v Pomurju. Predsednik obrtne zbornice tov. Debelak je poročal o pripravah za formiranje sklada vzajemne pomoči. Obdavčitev socialno zavarovanega obrtnika v primerjavi s socialno nezavarovanim obrtnikom bo naslednja: Socialno nezavarovan obrtnik, ki je dosegel na leto 1 milijon prometa in je imel skupno za 600 tisoč dokumentiranih proizvodnih in režijskih stroškov. Obdavčljiva osnova znaša 400 tisoč dinarjev, davek na to osnovo pa letos 131.900 dinarjev. Če pa je ta obrtnik zavarovan n. pr. v II. zavarovalnem razredu z mesečno osnovo 9.000 dinarjev, znaša njegova obdavčljiva osnova le 256.000 dinarjev, davek na to osnovo pa 67.000 dinarjev. Navedena davčna prostost in priznanje režijskih stroškov pa velja le za dohodnino. Ne vsebuje pa teh olajšav obrtnik po uredbi o prometnem davku, kar je razumljivo, saj je prometni davek element cene in ga plača naročnik po predvideni stopnji.

Zavarovalni razredi so predvideni tako:

I.a razred z osnovo 15.000,
I.b razred z osnovo 12.000,
II. razred z osnovo 9.000,
III. razred z osnovo 7.000.

Enotni prispevek od gornjih osnov po razredih bi znašal 25 %.

Na tem sestanku so razpravljali člani upravnega odbora obrtne zbornice o tem, ali ne bi kazalo priključiti obrtnikov iz Pomurja k mariborskemu skladu vzajemne pomoči, ki ima že 600 članov. Temu skladu so se pridružili tudi obrtniki iz ptujskega okraja. O tem upravni odbor ni prišel do enotnega zaključka. Za ustanovitev sklada v M. Soboti pa je potrebno, da se prijavi najmanj 500 obrtnikov.

O ugodnostih, ki jih imajo zavarovani obrtniki, mora razmisliti vsak obrtnik v okraju, kajti to zavarovanje obsega zavarovanje vseh družinskih članov obrtnika. Kdor se bo zavaroval do 1. januarja 1957 in bo 5 let aktiven zavarovanec, se mu po tej dobi prizna 10 let privatne obrtne prakse v pokojninski staž.

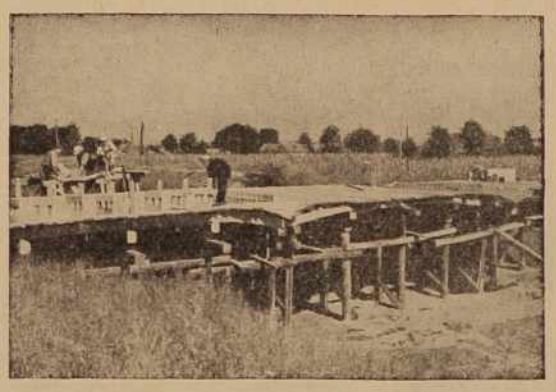

Spet en nov most čez razbremenilnik Ledava — Mura. Gradnja se bliža uspešnemu zaključku.

SOBOŠKA KRONIKA

Poroke, rojstva in smrti od 6. do 10. okt. 1956.

Poročila sta se: Vinko Kološa, strojni ključavničar in Otilija Lesar, šivilja, oba iz M. Sobote.

Rodile so: Cilika Duh z Rožičkega vrha, dečka; Vera Jaklin iz Nedelice, dečka; Otilija Vogrinčič iz Kupšinec, deklico; Stanka Ražnatovič iz Kuzme, deklico; Etelka Abraham iz Hodoša, deklico; Francka Črnjavič iz Radenc, deklico; Alojzija Balaš iz Lendave, deklico; Marija Stevančec iz M. Sobote, deklico; Jožefa Flisar iz M. Sobote, dečka; Olga Horvat iz Središča, dečka; Pavla Flegar iz M. Sobote, deklico; Ljudmila Trstenjak s Slamnjaka, deklico; Marija Tkalec iz G. Bistrice, dečka; Helena Gumilar iz Pečarovec, dečka; Helena Vöröš iz M. Sobote, dečka; Sarika Veren iz Doline, dečka. Rodile so v soboški porodnišnici.

Umrli so: Anton Magdič iz Bakovec, star 80 let; Janez Stadler iz Bakovec, star 12 let; Avgust Horvat iz Lendavskih goric, star 51 let in Jožef Kocet iz Rakičana, star 79 let.

NESREČE IN NEZGODE

S kolesa je padel 41-letni Peter Muršič iz Šafarskega in dobil hude poškodbe na glavi.

Pod traktor, ki ga je še nekaj časa vlekel s seboj, je padel 45-letni delavec Vinogradniškega posestva Ljutomer Alojz Stolnik. Zlomil si je ključnico in tri rebra.

Z voza je padla 32-letna Marija Korpič iz Čepinec in si močno poškodovala desno roko v ramenu.

Nogomet v Pomurju

REZULTATI IV. KOLA POMURSKE LIGE

Nafta II — Ljutomer 3:0 p. f.
Turnišče — Rakičan 2:1
Sobota II. — Ledava 8:2
Trgovec — prost

Moštvo Ljutomera je tekmo proti Nafti izgubilo brez borbe na zelenem polju, ker se ni javilo na igrišču. Moštvo Rakičana pa je vložilo zoper tekmo s Turniščem protest. Sobota II. je visoko premagala Ledavo, kljub temu da so Sobočani v I. delu igre igrali z 10 igralci, v II. delu pa samo z 9 igralci. Kljub temu pa so igralci Ledave igrali požrtvovalno, toda manjka jim kondicije.

TABELA

Nafta II.	4	2	1	1	17:6	5
Sobota II.	3	2	1	0	12:5	5
Rakičan	3	2	0	1	15:5	4
Turnišče	3	2	0	1	5:4	4
Ljutomer	2	1	0	1	3:3	2
Ledava	4	1	0	3	8:21	2
Trgovec	3	0	0	3	2:18	0

BOREJCI : KUPSINCI (4:4)

Prejšnji teden so se srečali borejski in kupšinski mladi nogometaši. V prvem polčasu so vodili borejski mladinci z rezultatom 0:3. Ker pa je v borejskem društvu igralo več kot polovico pionirjev, so ti zaradi izmučenosti v drugem polčasu popustili, nasprotno pa je igralo v kupšinskem društvu več dobrih nogometašev črnelavske Ledave, ki so v drugem polčasu rezultat izenačili.

Iz predala sodnika za prekrške

NEREDNI MLATILNIČARJI. Nekateri mlatilničarji se še niso mogli ali pa se nočejo sprijazniti s predpisi, po katerih mora vsak mlatilničar točno voditi predpisane knjige o izvršeni mlačvi. Že lani so bili nekateri zaradi nerednosti kaznovani, kar naj bi jih bilo poučilo, da morajo biti knjige v redu. Večina mlatilničarjev se je tudi predpisov držala, nekaj pa ne. Neredneži so prišli pred sodnika za prekrške in so bili kaznovani: Alojz Jelen iz Lukavec pri Ljutomeru z 22.000, Feliks Sandor iz Apač s 15.000, Jože Lebar iz Vučje vasi s 15.000 in Jože Kocuvan s Sovjaka pri Vidmu s 5.000 dinarji. Več drugih pa je bilo kaznovanih z manjšimi denarnimi kaznimi.

ZATIRANJE KOLORADARJA. Svojega krompirišča ni hotel škropiti Franc Belec iz Blaguša pri Vidmu in je bil kaznovan s 3.000 din.

BREZ SEČNEGA DOVOLJENJA je posekala več borovih dreves Marija Kočar iz Boreče in dobila kazen 4.000 din.

VODO V MLEKO je prilivala Jožefa Kolmanko iz Večeslavec. Plačati mora 2.500 dinarjev.

ALKOHOLNE PIJAČE NA DROBNO je v Moščancih prodajal Božidar Stojanovič iz Negotina in bil kaznovan z 12.000 din.

240 LITROV VINA in še nekaj drugih alkoholnih pijač ni imel zabeleženih v predpisanih knjigah zasebni gostilničar Feliks Kolbl iz Vučje vasi, pač zato, da bi plačal manj prometnega davka. Obsojen je bil na 15.000 din kazni.

V VINJENEM STANJU je šofiral avtoprevoznik Dragotin Žagar iz Radenc. Kaznovan je bil s 4.000 din in odvzemom voznikega dovoljenja za en mesec.

SLUŽBENA OBJAVA POMURSKE LIGE

V. kolo dne 21. X. 1956
Rakičan — Sobota
Predtekma na igrišču Sobote
Pričetek ob 12.45.
Sodi Dervarič, službujoči Gorčan.
Ljutomer — Turnišče
Pričetek ob 15.15.
Sodi Andrejek, službujoči Gorički Štefan.
Trgovec — Nafta
Igrišče Sobote, pričetek ob 10. uri,
sodi Kološa, službujoči Krančič.

VREMENSKA NAPOVED
od 19. do 28. oktobra.

Koncem tekočega tedna padavine z ohladitvijo, sneg skoraj do nižin. V prvi polovici prihodnjega tedna 1 do 3 dni suho, oziroma lepo, toda hladno vreme. V drugi polovici prihodnjega tedna pogoste in deloma trajne padavine s snegom do nižin.

Obvestilo

Prebivalstvo M. Sobote in okolice obveščamo, da se bodo s 1. novembrom pričeli tečaji tujih jezikov (nemškega, madžarskega, francoskega, angleškega, ruskega in esperanta), stenografije, gimnazije in ekonomske šole.

Prijave s pismenimi obveznicami da boste plačali naknadno določeno uknino, oddajte ali pošljite najkasneje do 25. oktobra našemu tajniku tov. Rudiju Kmetecu.

Uprav. odbor DPD »Svoboda« M. Sobota

PIONIRJI SO SE POSLOVILI OD TOVARISA

Prejšnji teden je umrl v Bakovcih Janez Stadler, učenec VI. razreda osnovne šole. Pri odprtem grobu se je poslovil od umrlega v imenu šolskih tovarišev učenec Rajnar, v imenu učiteljskega zbora pa tov. Beloglavec.

Pionir Janez je imel krvnega raka. Bil je zelo dober šolski tovariš, zato je bilo slovo njegovih sošolcev ob odprtem grobu zelo ganljivo. V bolnišnici je prejel 5.000 ccm krvi in to od 20 ljudi, kar pa mu vendarle ni moglo oteti življenja. Ta primer naj služi predvsem danes, ko je v polnem teku akcija za oddajanje krvi, kot priporočilo in dokaz, da je krvodajalstvo zelo človekoljubno dejanje.

RAZPIS

Komisija za razpis mest direktorjev pri Obč. LO Petrovci — Šalovci razpisuje na podlagi 10. čl. Zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Ur. list FLRJ št. 34/55) in na podlagi 89. ter 90 čl. Uredbe o ustanavljanju podjetij in obratov (Ur. list FLRJ št. 51/53)

mesto

UPRAVNIKA

Kmetijskega gospodarstva Čepinci, sedež Šalovci.

Pogoji: Kmetijski tehnik z nekajletno prakso v vodenju socialističnih kmetijskih obratov, ali nižja strokovna izobrazba z 10-letno prakso na vodilnem mestu v kmetijskih obratih.

Pravilno kolkovane prošnje z dokazili o strokovni izobrazbi, dosedanji zaposlitvi, potrdilom o nekaznovanju in življenjepisom je treba poslati najpozneje do 25. okt. 1956 na naslov: **Občinski ljudski odbor Petrovci — Šalovci.**

VINOGRADNIKI POZOR! Odlično cepljeno trsje, selekcionirani klonski material, rizvanec, laški rizling, zeleni silvanec, neuburgovec, muškat. Kadam Matijaš in trsje za brajde, cepljeno na podlagi Kober in Riparija — Vse po najnižji ceni, jamčim s certifikatom. Sadike si oglejte pri diplomiranem trsničarju Jožetu Gombocu, Gerlinci 150, p. Cankova.

LEPO STAVBENO PARCELO, v Ljutomeru, pri glavnem kolodvoru, prodam — Naslov v upravi lista.

ARONDIRANO POSESTVO, 6,5 ha, blizu Maribora, ugodno prodam zaradi selitve. Hiša in gospodarsko poslopje je zidano, vse ob glavni cesti. Posestvo obsega 4 ha obdelovalne zemlje in 2,5 ha gozda. Lepa priložnost za živinorejo. Cena po dogovoru. Franc Kmetič, Spodnja Kungota, Gradiška 41, p. Pesnica.

Izšla je 3. številka revije

»SVET OB MURI«

Naročite jo!

OBMURSKA ZALOŽBA

Tedenski koledar

Nedelja, 21 okt. — Uršula
Ponedeljek, 22 okt. — Vendelin
Torek, 23. okt — Božidar
Sreda, 24. okt. — Rafael
Četrtek, 25. okt. — Darija
Petek, 26 okt. — Lucijan
Sobota, 27. okt. — Sabina.

KINO

MURSKA SOBOTA — od 19. do 21. okt. ameriški barvni film »Po čem je slava«, od 23. do 25. okt. ameriški barvni film »Grofica Valewska«.

LENDAVA — od 19. do 21. okt. ameriški film »Zaseda«, 23. in 24. okt. ameriški film »Slika Doriana Graya«.

RADENCI — 20 in 21. okt. ameriški barvni film »Beau Brummell«, 23. okt. italijanski film »Rim ob 11«.

ČEPINCI — 21. okt. angleški film »Cirkuški deček«.

RADGONA — 18. okt. ameriški film »Borec«, 20. in 21. okt. ameriški film »S hudičem so trije«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 20. in 21. oktobra slovenski film »Trenutki odločitve«.

MALI OGLASI

REALITETNA AGENCIJA MARIBOR, POSLOVALNICA MURSKA SOBOTA, Titova ulica 11 — posreduje PRODAJO IN NAKUP VSEH NEPREMIČNIN IN PREMIČNIN hitro in solidno, vsepovsod v FLRJ. Svojim strankam dela pogodbe ter prenos lastništva — vse brezplačno.

KUPIMO tudi KLAVIRJE, HARMONIJE in HARMONIKE — Realitetna agencija — Murska Sobota, Titova 11.

ARONDIRANO POSESTVO (1ha 70a) z vsemi poslopji in gospodarskim inventarjem, v Slovenskih goricah, prodam — Informacije daje Leopoldina Murko, Zavrh 84, pošta Voličina pri Mariboru.

STANOVANJSKO HISO, z velikim vrtom, v M. Soboti, prodam. Karel Poredoš, M. Sobota, Gregorčičeva ulica 38.

3-TONSKI AVTO, generalno popravljen, nove gume, registriran, privatni sektor, prodam. Naslov v upravi lista.

V okolici Maribora, Ljutomera in Radgone imamo na prodaj več POSESTEV. Interesenti, obiščite našo poslovalnico — Realitetna agencija, Murska Sobota, Titova ulica 11.

POSESTVO, 9 ha skupne površine, jesenska setev je opravljena, ugodno prodam. Kranje št. 47 pri Ljutomeru.

20 ČEBELJIH DRUŽIN, 5 MATIČNIH PLEMENILNIKOV, STISKALNICO ZA MED, TOPILNIK, RAZDALJE ZA PANJE in POLTOVORNI AVTO, prodam ali zamenjam za les in živila. Ivan Kolarič, Maribor, Tržaška cesta 88a.

GROZDJE Z BRAJD (okrog 300 l pijače) in KORUZO z latmi (700 kg), prodam. Informacije: Friderik Šmidlehner, Melinci 35, p. Beltinci.

STANOVANJSKO HISO z gospodarskim poslopjem, zemljo, vinograd, in vse premičnine, ugodno prodam. — Alojz Roškar, Bodislavci 6, p. Bučkovci.

Pomurski vestnik — Izdaja Časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — Direktor in odgovorni urednik Jože Vild — Uredništvo: M. Sobota, Trubarjev drevored 3/II. — Telefon 1-38 Uprava in oglasni oddelek: Murska Sobota, Kocljeva ulica 7 — Tel. 53 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev — Tekoči račun pri Narodni banki 641-T-608 v M. Soboti — Tisk Pomurske tiskarne v Murski Soboti.

TOVARNA AVTOMOBILOV - MARIBOR

PRODAJA:

na kredit do dveh let:

kamione „PIONIR 52" . . . . . 3,215.000 din
kamionske šasije s kabino . . . . . 3,050.000 din
kamionske šasije brez kabine . . . . . 2,750.000 din

na kredit do treh let:

avtobuse „PB 56" s 5-brzinskim menjalnikom, 25 sedežev . . . . . 5,650.000 din
avtobuse „PB 56" s 5-brzinskim menjalnikom, turistični tip, 24 sedežev . 5,900.000 din

Obroki se plačujejo tromesečno, polletno ali letno — po dogovoru.
Z ozirom na nizke cene vozil TAM se prvi obrok v višini 15% plača ob sklenitvi pogodbe.
Vse informacije daje tovarna direktno, njeni prodajalni v Novem Sadu in v Mariboru ter zastopstva TAM:

V BEOGRADU: „AVTO-SRBIJA" IN PREDSTAVNIŠTVO TAM
V SKOPLJU: „AVTO-MAKEDONIJA"
V ZAGREBU: „AVTO-CENTAR" IN PREDSTAVNIŠTVO TAM
V LJUBLJANI: „SLOVENIJA-AVTO"
V SARAJEVU: „BOSNA-AVTO"
V TITOGRADU: „AVTO-CRNA GORA"

Povsod tu se lahko sklepajo tudi pogodbe.

Posebej opozarjamo interesente, da pripravlja TAM tudi proizvodnjo specialnih vozil kot: kamione-cisterne za prevoz goriv, kemikalij, smeti in fekalij, razen tega še trostranske kiperje in motorni pogon. Vsa specialna vozila so opremljena s 5-brzinskim menjalnikom.

Prosimo Vas, da nam pravočasno javite Vaše potrebe.

Cenjenim kupcem se priporoča

TOVARNA AVTOMOBILOV MARIBOR

V Petišovcih pri Lendavi razbijajo naftne sloje

Prva vrtina je dala štirikrat več nafte

Najstarejše slovensko naftno polje v Petišovcih daje najboljšo nafto v državi, vendar pa je vsako leto načrpajo manj. Taki so namreč naravni zakoni.

Že pred leti so strokovnjaki Nafte začeli potiskati zemeljski plin v sloje pod velikim pritiskom (okrog 100 atmosfer), da bi tako zavrli nazadovanje pri črpanju nafte.

Septembra pa so dobili iz Amerike posebne naprave za hidravlično razbijanje slojev, s pomočjo katerih je mogoče začasno povečati proizvodnjo. Visokotlačne črpalke namreč zmorejo velike pritiske in jih je neka zasebna ameriška tvrdka poslala naši državi kot prvi v Evropi.

V nastreljeni naftni sloj potisnejo s temi napravami zelo viskozno nafto (dobijo jo z dodajanjem kemikalij) z drobnim peskom pod pritiskom 500 atmosfer (lahko tudi več ali manj), ki potem razširi pore v naftnem peščenjaku. Pesek, ki ga mešajo z viskozno nafto, mora biti še prav posebno okrogel in velik nekako do 1 mm. Takega peska pa v Jugoslaviji še nismo našli, zato smo ga morali uvoziti iz Kanade. Morda pa se bo našim gradbenim strokovnjakom le posrečilo, da bodo začeli pridobivati tudi tak pesek. Potem bi prihranili precej deviz.

Tako lahko načrpajo tudi do desetkrat več nafte.

Prvi poskusi tega hidravličnega razbijanja slojev (Angleži mu pravijo kratko: fruktuiranje) so se obnesli tudi na lendavskem naftnem polju. V prvi »fruktuirani« vrtini so načrpali 4-krat več nafte. Sedaj so na vrsti še ostale vrtine in pričakovati je, da bomo lahko tudi pri nas precej povečali proizvodnjo nafte.

C. K.

Že stari Grki so kegljali

Kegljanje je bilo zelo popularno zlasti v srednjem veku, s tem športom pa so se ukvarjali verjetno že Egipčani, Grki in Rimljani. V Angliji je kegljanje eden najstarejših športov; sedanja pravila izvirajo že iz leta 1845.

GRETA GARBO

se je spet pojavila na filmskem platnu — v filmih, snemanih pred dvajsetimi leti. Starejši kinoobiskovalci se je dobro spominjajo iz predvojnih filmov — a tudi mlajši so toliko slišali o njej, da jih je že radovednost gnala v dvorano, ko je nedavno prišel na spored film z veliko igralko.

V soboškem kinu »Park« bodo v dneh od 23.—25. oktobra predvajali letos že drugi film v glavni vlogi s slavno igralko. V filmu »Marija Walewska« pa igra z Greto Garbo tudi znani igralec Charles Boyer, katerega se prav gotovo spominjamo iz filma »Slavolok zmage«.

VSAKO URO — 4.000 ljudi več na svetu

Prebivalstvo na svetu zelo naglo narašča. Ob koncu leta 1954 je živelo na zemlji 2 milijardi 652 milijonov ljudi.

Po podatkih angleškega biologa Juliana Husleya naraste vsako leto število zemljanov za 35 milijonov, vsako uro za 4.000 in vsako sekundo za več kot enega. Vsak dan bi lahko ustanovili novo mesto z 90.000 prebivalci.

Če se bo prebivalstvo tudi vnaprej tako hitro množilo, potem bo že leta 1980 živelo na Zemlji 4 milijarde ljudi — enkrat več kot leta 1920.

Pred človeštvom so zategadelj zelo resni problemi. Odkod dobiti zadosti goriva in pogonskih sredstev, ko pa zaloge lesa, premoga in nafte vidno kopne in pešajo. Atomska energija obeta v tem pogledu pravo olajšanje in bogat vir za življenjski obstoj. Po svetu se strokovnjaki mnogo ukvarjajo tudi z načrti o izkoriščanju sončne energije.

Tu pa je tudi problem prehrane tolikega števila prebivalcev na Zemlji. Z njim se ubadajo številni učeni ljudje. Ena od dobrih vesti, zlasti za Evropejce, pa je prav gotovo vest, da lahko velike

Skladnost jesenskih dni v vinorodni Prlekiji: klopotec, znanilec žlahtnega grozdja in sladkega mošta, in veseli par, ki se pelje... Kam — to pa boste lahko sami uganili.

Churchillova cigara — 800.000 din

V londonski četrti bivšega predsednika Anglije Wistona Churchilla prirejajo vsako leto tombolo. Na prireditelje se je letos spomnil tudi sam Churchill in jim kot soprebivalec podaril eno svojih slovečih cigar.

Podarjena cigara je dolga 47 centimetrov — torej že kar orjaška. Na tomboli jo je dobila neka šestletna deklica, ki pa je dobitek takoj prodala strastnemu zbiralcu zanimivih predmetov za 1000 funtov, kar bi zneslo v našem denarju 800 tisoč din.

Draga stvarca, kajne? Verjetno bi bil sam Churchill zadovoljen z mnogo manjšo ceno!

En meter dolgi fižolovi stroki v Murski Soboti

Kaj je mogoče doseči s požrtvovalnim in skrbnim delom v vrtu, bi vam znal prav gotovo najbolje povedati soboški upokojenec Franc Grm, ki se s posebno strastjo in veseljem ukvarja z vrtnarstvom. V svojem vrtu namreč prideluje zelenjavo in sočivje raznih vrst.

Pokazal pa bi vam tudi en meter dolge fižolove stroke, ki jih je letos pridelal — kajpak v svojem vzornem vrtiču.

Pogreb s 300 violinisti

Letos julija je umrl v Budimpešti Šandor Bura, najbolj slovit primaš vseh madžarskih ciganskih orkestrov. V pogrebnem sprevodu je igralo žalostinke 300 ciganskih violinistov, za krsto pa se je pomikalo 35.000 ljudi. Primaš Šandor Bura je bil star 75 let.

97 milijonov kinoobiskovalcev

V naši državi je bilo lani 1388 kinematografov z 446.712 sedeži. V letu dni je naraslo število kinematografov za 59. Skupaj je bilo lani 389 tisoč 114 filmskih predstav. Gledalcev so našteli 96.997.000, ki so si ogledali 357.344-krat tuje in 37.770-krat domače filme.

Filmsko občinstvo v Jugoslaviji je videlo 197 novih filmov, ki smo jih lani uvozili. Na prvem mestu so ameriški filmi (92), sledijo angleški (24), francoski (22), italijanski in ruski (po 18) itd.

STROJ ORJAK

V Ameriki so sestavili velik stroj, s pomočjo katerega bodo kopali bitumenski premog. Stroj je pravi velikan: visok je kot 16-nadstropna hiša, premika se na osmih gosenicah, ki tehtajo vsaka po 60 ton, njegove jeklene čeljusti pa bodo zagrabile vsakokrat po 90 ton zemlje ali rude in jo po 50 m dolgem kraku prenesle skoraj 100 metrov daleč. Zanimivo je, da s tem velikanskim strojem ravna samo en človek.

PREMOGOVNIKI NA DNU MORJA

Na obali Škotske so letos začeli sondirati kakih 1.600 kilometrov od kopnega podmorsko dno, ker predvidevajo, da se v tej smeri nadaljuje žila iz bližnjega rudnika. Vrtalni stolp je visok 56 metrov in tehta z vsemi napravami 5.000 ton.

Ej fanté, ali imaš tudi dovoljenje za lov rib!?

sibirske tundre postanejo prave tovarne mesa

za Evropo. O tem bo brez dvoma spregovorila bodočnost.

Znano je, da v tako imenovanih tundrah živijo severni jeleni, ki se pomikajo za zelenimi pasovi mahu, ki jim je tudi edina hrana. Meso severnih jelenov je enakovredno govedini in je temeljna hrana Laponcem, Eskimom in drugim severo-sibirskim plemenom. Iz kož si delajo oblačila, iz kit sukanec, iz kosti pa igle in druge predmete.

Severni jeleni so živali izrazito mrzlih predelov, ki so pokriti s snegom in ledom vsaj pol leta. Po mišljenju uglednih strokovnjakov pa bi bilo moči zelo povečati število jelenov. Na prvem mestu navajajo pospešeno rejo in umetno gojenje severnih jelenov. Povečati bi bilo potrebno predvsem zarod (samo 1/5 samic skoti mladiče) in uveljaviti plemensko odbiro, katere posledica bi bila večja teža živali. V Severni Evropi namreč da ena žival 40, na Aljaski pa 70 kg mesa.

Pospešiti bi bilo potrebno tudi rast mahu, ki zraste v 15 letih komaj 6 cm visoko.

Severo-evropske tundre merijo okrog 5 milijonov kvadratnih kilometrov in bi z uveljavljenjem navedenih ukrepov lahko v njih tako povečali število severnih jelenov, da bi slednji postali pravi rezervoar mesa za vso evropsko celino.

V Indiji tradicija v nasprotju s potrebami dežele

Indija šteje danes 380 milijonov prebivalcev, po oceni strokovnjakov pa jih bo imela čez 50 let že 650 milijonov. Prehrana je temeljno vprašanje, ki imajo z njim opraviti oblasti te dežele vsak dan, četudi lakota ne zahteva več toliko žrtev, kakor je to bilo še pred kratkim. Tako je leta 1943 preplavilo 2 milijona lačnih Kalkuto, kjer jih je vsak dan umrlo na ulicah več sto. Čeprav je Indija ena najbogatejših kmetijskih dežel na svetu, glede goveda je celo pred ZDA in Sovjetsko zvezo, je v Indiji še vedno precej lačnih. V Indiji imajo 220 milijonov krav in volov, kar je tretjina vsega goveda na svetu! Kljub temu otroci v Indiji nimajo dovolj mleka, zato ga morajo prav kakor maslo uvažati iz Danske.

Vsa nesreča je v tem, ker vera prepoveduje ubijati Indijcem živali in jesti meso. Ob tem pa morajo prehraniti milijonske črede s kmetijskimi pridelki. Ko je vlada izdala odločne ukrepe, da bi »neproduktivne krave« odstranili iz mest, so se močne verske organizacije zoperstavile in potegnile za seboj množice, ki so med demonstracijami nosile transparente z napisi, da vlada muči živali. Če vlada zahteva kredite za nove bolnišnice, zahteva nekaj versko blaznih poslancev, da je treba zgraditi bolnišnice za krave.

3 milijone din za liter mleka

Toda ne navadnega kravjega mleka, marveč za liter mišjega mleka, ki ga potrebujejo znanstveniki pri svojih poskusih v boju proti raku. Potrošnja seveda ni velika: na svetu ga porabijo dva do tri litre na leto. Zato pa je cena brez konkurence!

Nadležen trening

V nekem kalifornijskem mestecu so stanovalci nekega velikega bloka poklicali policijo, ki naj bi preprečila neznosno kričanje, ki ga je bilo slišati iz sosednje hiše. Policija je v prijavljeni hiši našla 77-letno Saro Shaffsthal, ki se je urila, da bi obrnila naslov najboljše »priklicevalke svinj«, ki si ga je priborila na nekem lanskem tekmovanju.

ČAJ PROTI ZOBOBOLU

Neki ameriški znanstvenik je sporočil kongresu Društva za eksperimentalno biologijo, da preprečuje ruski čaj gnitje zob zaradi fluora, ki ga vsebuje.

V Ameriki redno pije čaj 550 od tisoč prebivalcev. Znanstvenik trdi, da imajo ti ljudje v 80 odstotkih primerov boljše zobe kot oni, ki čaja sploh ne uživajo. Še bolj zanimiva pa je ugotovitev, da čez 90 odstotkov nad 60 let starih ljudi, ki redno pijejo ruski čaj, sploh nikoli ne potrebuje zobozdravnika.

Ni pa seveda znano, ali so v teh odstotkih upoštevali tudi one brez zob ali pa z umetnimi zobmi.

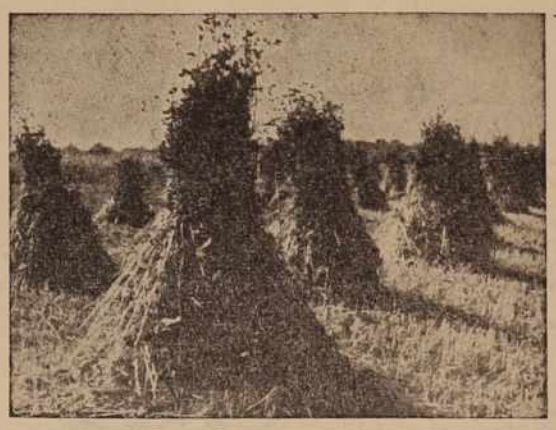

Jesenske piramide na pomurskih poljanah pričajo, da bomo tudi letos deležni ajdovih krapcev in žgancev

Fadil Hadžič:

BUDHA ME JE LEPO SPREJEL

7 *Potopis slučajnega pomorščaka*

V Indijo sem na žalost prišel o nepravem času, ki sem ga (za lastno uporabo) imenoval »doba dežnikov«. To obdobje se odlikuje z dežjem, ki pada štiri mesece po vrsti in sicer vsake pol ure ali tedne po vrsti. Da bi se prebivalci obvarovali tega napadalca, nosijo skoraj vsi dežnike, tujca pa spoznate po tem, da v kritičnem momentu ne bo imel dežnika pri sebi. Nosi ga celo bombayski policaj. Zaboden je v poseben pas, ki ga imajo samo zaradi tega čez ramo. Tako nenaden dež v Indiji nikogar ne preseneča in promet se odvija povsem normalno. To deževno obdobje se imenuje vlažni monsum, ki piha z morja za razliko od suhega vetra, ki pozimi piha s kopnega. Obilico vlage in silovito vročino Indijci še nekako prenašajo, slabo pa se odrežejo tujci in najpogostejša beseda, ki jo slišite med njimi, je »air condition«, kar pomeni posebne naprave za ohlajevanje hišnih prostorov. Evropci se borijo z mnogimi živalcami, ki prihajajo v hiše, tako na primer termiti včasih pojedo cel leksikon ali kos vrat v eni sami noči. Ponekod zaidejo tudi moskiti, ponekod škorpijoni, medtem ko so v poslopjih starejšega datuma podgane stalni gostje. Tako uživajo Evropci (željni indijske eksotike) v eksotiki lastnega stanovanja, pričakujoč, da jim zdaj zdaj zleti iz rokava kakšna strupena živalca in kakšen dan v letu vdihajo samo štiri odstotke zraka, ker vse ostalo odpade na vlago.

V Bombayu najdete vse, so mi rekli, ko sem prispel — in resnično so imeli prav. Prehodil sem velik del mesta, kjer so sami trgi in kjer trgovinice leže druga na drugi, da se ne ve, komu pripadajo in kdo je čemu gospodar. Sredi poslovne gneče stoji neka nizka zgradba, ki pa zavzema celo četrt — v njej pa živi in trguje več kot tisoč prodajalcev tekstila — vsak za svoj račun in za svojim pultom. V tem majhnem in tesnem tekstilnem mestu so ulice ozke in težko je stopiti skozi neka vrata, ne da bi se pri tem zadeli v druga. In potem sem stopal dalje in zagledal ulice, kjer prodajajo samo usnje ali samo železo ali spet samo sadje. Povsod v tej gneči — v pritličju, v prvem, kakor tudi v tretjem nadstropju se nadleguje in dela.

Med temi bazarji sem naletel na nekega, kjer ne trgujejo s tovarniškimi izdelki. Središče tega nenavadnega bazarja je v ulici Valkland, ulice v okolici pa so pomožni tržni predeli. Tukaj stanujejo v glavnem ženske. Od pritličja do tretjega nadstropja, na odprtih verandah in na oknih sedijo mlade Indijke iz Pendžaba, Kašmira in Pakistana, med njimi so pa tudi neindijska dekleta iz Kitajske in Japonske. Težko je najti primero za to sliko. Kar se tiče stanovanjske udobnosti, je podobno zapuščenim hlevom, glede na eksotičnost pa je prebanalno, da bi bilo lahko drobec iz kake vzhodnjaške pravljice. Iz temnih kletk pogledujejo otožne oči in nasmehi, ki bi hoteli kaj privlačiti, a jim bolj redko uspeva. Ženske v tem bazarju imajo najmanj profita, čeprav vlagajo največ v to drago trgovino. Cela vojska gospodaric, zvodnic in poslovnih agentov bdi nad njimi, privede iz province mladoletna dekleta in se brez kakršnih koli predsodkov briga samo za to, da ne zamre bazar. Tujci se tem uličicam izogibajo. Ne zaradi puritanstva ali gnusa, ker je ne glede na vse slika zelo zanimiva za tistega, ki je prvič tukaj — ampak zaradi kupa mladih posredovalcev. Predrzni pocestni otroci oblegajo prišleka in ga s silo hočejo odvleči v eno izmed »svojih« hiš. To je njihovo sodelovanje v konkurenčnem boju bazarske bitke, za katero pobirajo od vsakega novega odjemalca novo provizijo.

Ulica Valkland je najnižja stopnica na stopnišču nemorale. Ko pride človek od tam, nagonsko vdihne sveži zrak. To počenjajo tukaj tudi tisti, ki jim sicer ni v družbi podobnih žensk niti malo zadušljivo.

Po tem sem odšel na glavno tržnico Bombaya, da pogledam, kako in kaj. Stopil sem torej v to trgovsko hišo (vsa večja poslopja v tem mestu so podobna svetiščem) in hodil sem med kupi rdečih in zelenih banan, mangovega sadja, ananasov in marsičesa drugega, sladkega ali kislega okusa, česar mi ni uspelo niti poskusiti. Na dvorišču tržnice sem za trenutek pomislil, da sem v živalskem vrtu. Tukaj prodajajo razne ptice in živali; tukaj vse vrešči, kriči in poje — vendar neskladno in brez skupnega dirigenta. V neki hiši prodajajo pet sto papig vsake velikosti in barve. Razmišljal sem, če bi kupil neko z lepim rdečim kljunom, vendar sem opazil, ko sem se pogajal, da dela napake pri govoru in tako sem si premislil. Zapustil sem to »skart« robo in se napotil do ptičev, ki so dresirani in skačejo na ramena prodajalca, pri tem pa pojejo, da je prav milo poslušati sredi te trgovske sredine. Prisluhnil sem uvodnemu koncertu in stopil dalje, da bi si ogledal še nekaj živali in tako sem prišel do kletke, kjer prodajajo prave pravcate opice. V posebni kletki sem takoj opazil neko majhno opico, ona je opazila mene — in to se mi je zdelo kakor ljubezen na prvi pogled. Pa vprašam prodajalca v zelenem turbanu, na koliko ceni to opico. Prodajalec jo vzame ven, potehta z roko in zahteva dvajset rupij. Opica je tehtala kilogram in dvajset dekagramov, tako da cena ni bila pretirana. Pri prodaji opic je treba vedeti, da je cena toliko večja, čim manjša in lažja je opica. Izplačal sem opico in jo odnesel s seboj, da mi bo delala družbo po svetu.